

AIHM
GÜLEÇ / TÜRKİYE DAVASI

İçtihat Metni

GÜLEÇ / TÜRKİYE DAVASI

(54/1997/838/1044)

Strazburg

27 Temmuz 1998

USULİ İŞLEMLER

1 .Dava Mahkemeye, Avrupa İnsan Hakları Komisyon'u ("Komisyon") tarafından Sözleşme'nin 47. maddesi ve 32. Maddesinin 1. Fıkrası kapsamında öngörülen üç aylık süre içerisinde 28 Mayıs 1997 tarihinde sunulmuştur. Dava, Türk vatandaşı olan Sn. Hüseyin Güleç tarafından 16 Mart 1993 tarihinde Komisyon'a sunulan Türkiye Cumhuriyeti aleyhindeki bir başvuruya (no. 21593/93) dayanmaktadır.

Komisyon'un talebi 44. ve 48. Maddelere ve Türkiye'nin Mahkeme'nin zorunlu salahiyetini tanıdığı bildiregeye (Madde 46) ilişkindir. Söz konusu talebin amacı, dava esaslarının davalı Devlet tarafından Sözleşme'nin 2. Maddesi kapsamındaki yükümlülüklerin ihlalini ortaya koyup koymadığına ilişkin bir kararın verilmesidir.

2 . Mahkeme'nin A İçtüzüğü'nün 33. Maddesi'nin 3. Fıkrasının (d) bendi uyarınca yapılan soruşturmaya cevaben, başvuran takibatta yer almak istediğini ifade etmiş ve kendisini temsil edecek avukatı belirlemiştir (İçtüzük Madde 30).

3 . Oluşturulan Heyet içerisinde, res'en seçilmiş bulunan Türk uyruklu hakim Sn. F. Gölcüklü, (Sözleşme'nin 43. Maddesi), ve Mahkeme Başkanı Sn. R. Ryssdal (İçtüzük Madde 21, 4. Fıkra (b) bendi) da yer almaktadır. 3 Temmuz 1997 tarihinde, Sekreter'in huzurunda, Başkan diğer yedi üyeyi kurayla belirlemiştir; Sn. F. Matscher, Sn. C. Russo, Sn. L. Wildhaber, Sn. G. Mifsud Bonnici, Sn. U. Lohmus, Sn. M. Voicu ve Sn. V. Toumanov (Sözleşme'nin 43. Maddesi ve İçtüzük Madde 21 5. Fıkra). Bunu müteakiben, mahkemenin Başkan Yardımcısı, Sn. R. Bernhardt, 18 Şubat 1998 tarihinde vefat eden Sn. Ryssdal'in yerine geçmiştir (İçtüzük Madde 21 6. Fıkra).

4 . Heyet Başkanı olarak (İçtüzük 21 6. Fıkra) Sn. Ryssdal, Sekreter aracılığıyla hareket ederek, Türkiye Cumhuriyeti Temsilcisi'nden ("Hükümet"), başvuranın avukatından ve Komisyon Delegesi'nden takibatın organizasyonu hakkındaki görüşlerini bildirmelerini istemiştir (İçtüzük Madde 37, 1. Fıkra ve İçtüzük Madde 38). Bunun sonucunda gönderilen talebe ilişkin olarak Sekreter, başvuranın görüşlerini 27 Ocak 1998 tarihinde, Hükümet'in görüşlerini ise 17 Şubat 1998 tarihinde almıştır.

5 . 28 Ocak 1998 tarihinde Komisyon, Başkan'ın talimatı üzerine Sekreter tarafından yapılan talebe uygun olarak takibata ilişkin dosyayı sunmuştur.

6 . Başkan'ın kararına uygun olarak duruşma 25 Mart 1998 tarihinde Strazburg İnsan Hakları Binası'nda halka açık olarak yapılmıştır. Mahkeme duruşma öncesinde bir hazırlık toplantısı yapmıştır.

Mahkeme huzurunda bulunanlar:

(a) Hükümet adına

Sn. M. Özmen , Ajan ,

Sn . A. Kaya , Avukat ,

Sn . K. Alataş ,

Sn . A. Emüler ,

Sn . M. Anayarođlu , Danışman ;

(b) Komisyon adına

Sn. M. H. Danelius , Delege ;

(c) Başvuran adına

Sn. H. Kaplan , İstanbul Barosu, Avukat ,

Sn. Ş . Yılmaz , Diyarbakır Barosu, Danışman .

Mahkeme Sn. Danelius, Sn. Yılmaz ve Sn. Özmen'in beyanlarını ve iki hakimin kendilerine yönelttiği sorulara verdikleri yanıtları dinlemiştir.

DAVA ESASLARI

I. Dava İle İlgili Olaylar

A. Davanın Tarihçesi

7 . 4 Mart 1991 tarihinde, Şırnak ilinin İdil kasabasında izinsiz gösteri, kepenk indirme ve kamu binalarına saldırı gibi çok sayıda olay meydana gelmiştir. İdil Lisesi öğrencisi ve başvuranın oğlu olan 15 yaşındaki Ahmet Güleç'in de aralarında bulunduğu iki kişi öldürölmüş; oniki kişi ise yaralanmıştır.

8 . Boş kovanları güvenlik güçleri tarafından toplanan ve olaylardan sonra el koyulan on üç silahın sahipleri Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmışlardır; ancak ilgili olaylarda yer almadıklarını kanıtladıkları için beraat etmişlerdir.

9 . Hükümete göre, Ahmet Güleç silahlı göstericiler tarafından jandarmalara atılan bir kurşunla vurulmuştur.

Başvurana göre, oğlu göstericileri dağıtmak için silahsız göstericilere ateş eden güvenlik güçleri tarafından öldürölmüştür.

10 . 5 Nisan 1991 tarihinde, başvuran bilinmeyen kişi veya kişiler ve güvenlik güçleri komutanı Binbaşı Mustafa Karatan aleyhindeki şikayetini İdil savcılığına sunmuştur.

11 . 19 Nisan 1991 tarihinde savcılık, şikayetin Binbaşı Karatan'a yönelik olduğunu belirterek bu davaya bakma yetkisinin olmadığını ifade etmiştir ve ön soruşturma için dava dosyasını Şırnak İl İdare Meclisi'ne devretmiştir.

18 Ekim 1991 tarihinde Şırnak İl İdare Meclisi, hiçbir şekilde başvuranın avukatına tebliğ edilmemiş olan bir durdurma emriyle takibatı durdurmuştur. Meclis, maktulün güvenlik güçleriyle göstericiler arasında meydana gelen bir çatışma sırasında aldığı kurşun yaralarıyla hayatını kaybettiği sonucuna varmıştır. Ancak, Meclise göre sorumlu olan kişileri tespit etmek imkansızdır.

12 . 13 Kasım 1991 tarihinde davanın yasa gereği otomatik olarak devredildiği Yüksek İdari Mahkeme, sorumlu olan kişilerin kimliklerinin ve sivil memur olarak statülerinin belirlenemediği durumlarda sivil memurlar aleyhinde dava açmanın mümkün olmadığı kararına vararak, yukarıdaki kararı onaylamıştır.

13 . 20 Ocak 1993 tarihinde Sn. Güleç'in avukatı, başvuranın şikayetine ilişkin olarak ne yapıldığı öğrenmek için İdil İlçesi İdare Meclisi Başkanı'na yazılı başvuruda bulunmuştur. 3 Mart 1993 tarihinde Şırnak İl Yetkilileri, başvuranın avukatına 18 Ekim 1991 tarihli durdurma emrinin kopyalarını ve 13 Kasım 1991 tarihli Yüksek İdari Mahkeme kararını göndermiştir.

B. Komisyona Sunulan Deliller

(a) Belge niteliğindeki deliller

14 . Başvuran ve davalı Hükümet, Ahmet Güleç'in ölümünden sonra sorumlu kişileri tespit etmek için yürütülen soruşturmaya ilişkin olarak çeşitli belgeler sunmuşlardır. Ayrıca, gösterilere katılmakla suçlanan kişiler aleyhinde yürütülen cezai takibata ilişkin belgeler de sunmuşlardır.

1. 5 Nisan 1991 tarihinde başvuran tarafından İdil savcılığına sunulan suç duyurusu.

15 . Başvuran, oğlunun 4 Mart 1991 tarihinde meydana gelen olaylar sırasında güvenlik güçleri tarafından vurulduğunu ve öldürüldüğünü iddia etmiştir. Görgü tanıklarının olayı gördüklerini ifade etmiş ve oğlunu öldüren jandarmaların tespit edilmesini istemiştir.

2. Dört yerel meclis üyesi ve çeşitli siyasi partilerin İdil şubelerinin önde gelen sekiz üyesi tarafından İdil savcılığına sunulan dilekçe.

16 . Tüm bu olaylara tanık olan dilekçe sahipleri, izinsiz bir gösteri sırasında jandarmaların silahsız göstericilere ateş açtıklarını iddia etmişlerdir. İki kişi öldürülmüş, yirmiden fazla kişi ise yaralanmıştır. Jandarma komutanı kendi isteğiyle silahsız kişilere ateş edilmesi emrini vermiştir. O sırada bir toplantıda bulunan ilçe meclis üyeleri de güvenlik güçlerinin genç insanlara ateş açtığı görmüştür. Açılan ateş sonucunda bir lise öğrencisi hayatını kaybetmiş diğerleri de yaralanmıştır. Dilekçede jandarmanın kaymakam, savcı ya da polise başvurmadan hareket ettiği belirtilmiştir. Dilekçede imzası bulunan kişiler savcıdan bu olaydan sorumlu olan kişilerin yargı önüne çıkartılması için gerekli adımların atılmasını talep etmişlerdir.

3. Jandarma komutanları, İdil polisi ve ordu tarafından hazırlanan 4 Mart 1991 tarihli olaylara ilişkin rapor.

17 . Bu belge İdil'de bulunan güvenlik güçleri komutanları tarafından hazırlanan ve söz konusu olaylara ilişkin olan ayrıntılı bir tarif içermektedir.

Raporda söz konusu günün sabahında dükkan sahiplerinin hepsinin dükkanlarının kepenklerini kapattıkları belirtilmektedir. Güvenlik güçlerine komşu köylerden gelen 1000-1500 kişilik bir grubun İdil'e yaklaşmakta olduğu bildirilmiştir. Göstericiler bir cenazeye gittiklerini söylerler. Kasabanın Atakent semtine geldiklerinde daha fazla kişi bu guruba katılır. Daha sonra kalabalık kasaba meydanına doğru yola çıkar. Jandarma komutanı, kasaba komiseri ve diğer görevliler kalabalığın yolunu keser ve gösterinin yasadışı olduğuna dair çok sayıda duyuru yaparlar. Ancak, göstericiler "Yaşasın PKK", "Yaşasın özgürlük", "Yaşasın Kürdistan" ve "Kürdistan'a özgürlük" gibi sloganlar atarak Atatürk Caddesi boyunca ilerlemeye devam ederler. Erkekler, kadınlar ve öğrencilerden oluşan gurupta 3000'den fazla kişi vardır. Kalabalık Milli Egemenlik Caddesi'ne geldiğinde, bazı göstericiler, taşlarla, sopalarla ve ateşli silahlarla polise ve jandarmalara saldırmaya başlar. Göstericiler kasaba merkezine ulaştıklarında ise, dükkanların kapalı kepenklerini, camlarını ve kapılarını kırmaya başlarlar. O sırada, jandarma ve polis tarafından gönderilen dört takviye birlik dağılmalarını isteyerek göstericilerin yolunu keser. Göstericileri dağıtmaya çalışan güvenlik güçlerine taşlar ve sopalar fırlatılır. Bu sırada bazı kimliği bilinmeyen göstericiler panik ve kargaşa yaratmak amacıyla güvenlik güçleri üzerine ateş açarlar.

Ateş açtıktan sonra, göstericiler kasabanın merkezinden dağılmaya başlarlar. Bir gurup İdil Lisesi'ne, yetişkin eğitim merkezine, jandarma merkezlerine, karakollara, jandarma karargahlarına gider. Postaneye geldiklerinde grup taş ve sopa fırlatır, camları kırar ve posta arabasını ateşe verir. Okulun ve eğitim merkezinin camları kırılır ve her iki binanın iç kısımlarına da zarar verirler. Aynı grup jandarma karargahlarına ve belediye binasına saldırmaya başladığında, jandarmalar ve polis uyarı için ateş açar ve belediye hoparlörlerinden uyarılar yapar. Güvenlik güçleri grubu dağıtmaya başlar.

Bu olaylar sırasında, lise öğrencisi Ahmet Güleç, göstericiler arasına katılan silahlı provokatörler tarafından ateşlenen bir kurşunla hayatını kaybetmiştir. Çok sayıda vatandaşa yaralanmış ve Cizre Devlet hastanesine götürülmüştür. Ekrem Oruç hastanede hayatını kaybetmiştir. Atılan taşlarla yedi asker yaralanmıştır. İzinsiz gösteriye katılan elli erkek ve on yedi kadın gözaltına alınmıştır. Kalaşnikof tipi silahlardan atılan yirmi dokuz tane mermi kovanı gösteri alanında bulunmuştur.

4. Ahmet Güleç'e yapılan tıbbi muayene ve otopsiye ilişkin rapor.

18 . "Tıbbi muayene"

... Kişi soyulmuştur.

Maktulün sağ koltuk altından sırtına doğru giderken tam ortada belirli bir uzaklıktan ateşlenen bir kurşunun neden olduğu 1 cm çapında bir yara vardır. Çıkış yarasının çapı 2 cm, derinliği ise 20 cm'dir. Bu giriş yarasının 5 cm kadar altında yine sağ tarafta 1cm'ye 1.5 cm ölçülerinde olan bir kurşun parçasının neden olduğu başka bir yara vardır.

Muayene başladığında vücut hala sıcaktı. Vücut katılaşmamıştı ve morarma yoktu. Tüm bunlardan ölümün yaklaşık bir saat önce gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

... İki uzman görüşü istenmiştir. Uzmanlar savcının bulgularını (bakınız yukarıda) onaylamıştır: göğüs kafesinin ortasından sağ kolun aşağısına doğru giren kurşun parçasına ilişkin mevcut herhangi bir yara bulunmamaktadır. Ayrıca, kurşunun girdiği noktanın 5 cm altında yatay bir açıdan gelen bir kurşunun neden olduğu bir yara ağzı vardır, aynı doğrultuda bir yara mevcuttur. Kurşunlar ve de kurşun parçacıkları herhangi bir hayati organa değmediği için, uzmanlar ölümün esas nedeninin belirlenmesi için tam bir otopsinin yapılmasını önermiştir.

"Otopsi;

Göğüs kafesi ve karın boşluğu olağan prosedüre göre açılmıştır. Göğüs boşluğunda büyük miktarda toplanmış kan görülmüştür. Yaklaşık 3 litre kan dışarı pompalanmıştır. Sol akciğer, yukarıda da belirtildiği üzere, maktulün sağ koltuk altı hizasından giren bir kurşun parçasıyla parçalanmıştır. Giriş ve çıkış yaraları tespit edilen ve hayati organların hiçbirine değmeyen kurşun ölüme sebebiyet veremez. Bize göre ölüme maktulün sağ koltuk altı hizasından giren kurşun parçası sebebiyet vermiştir; kurşun yatay bir yol izlemiş, sol akciğere gelmiş ve iç kanama ve hipovolemik şoka neden olarak maktulü öldürmüştür. Otopsi sırasında, sol akciğere çarpan kurşun parçası sol koltuk altında bulunmuştur ve delil olarak mühürlenmiştir..."

5. İdil savcısı tarafından 28 Mart 1991 tarihinde ifadesi alınan kasaba sakini Abdülvehap Öner'in beyanı.

19 . Görgü tanığı olayları aşağıdaki şekilde anlatmıştır:

"4 Mart 1991 tarihinde ... göstericilerin oluşturduğu kalabalıkla karşılaştım. Onlara katılmadım ve geldiğim yoldan geri döndüm. O sırada, zırhlı askeri araçtan, muhtemelen göstericileri dağıtmak amacıyla ateş açıldığını gördüm. Bir şeyler - kurşun parçaları olabilir - ya da metal parçaları sol koluma, sağ kalçama ve sol baldırımın iç kısmına çarptı. Yere düştüm. Bayılmış olmalıyım... Bana gelen kurşunları kimin ateşlediğini ya da bu kurşunların ne tür bir silahtan atıldığını görmedim. Ancak, ateş Condor askeri aracından açıldı."

6. İdil savcısı tarafından 19 Nisan 1991 tarihinde yapılan ratione materiae görevsizlik kararı .

20 . İdil savcısı, başvuranın İdil jandarma komutanı Binbaşı M. Karatan'ın kayıtsız ve dikkatsizce adam öldürdüğüne ilişkin şikayetini inceleme yetkisinin olmadığını ifade etmiştir. Savcı, Binbaşı Karatan'ın görevini yerine getirdiği sonucuna varmış ve askeri görevlilerin özel hükümlere tabi olduklarına dikkat çekmiştir. Bu sebepten dolayı, dava dosyasını İdil İlçe Meclis Üyesi'ne göndermiştir; dava dosyası buradan da soruşturma için Şırnak İl İdare Meclisi'ne gönderilmiştir.

7. İdil savcısı tarafından 7 Haziran 1991 tarihinde yapılan Abdülvehap Öner'in yaralanmasına ilişkin görevsizlik kararı.

21 . Bu açıklamada şunlar ifade edilmiştir:

"4 Mart 1991 tarihinde, güvenlik güçleri, göstericileri dağıtmak amacıyla İdil jandarmasına ait zırhlı araçtan havaya ateş açmıştır. Açılan ateş sonucunda bir kişi yaralanmıştır. Göstericiye gelen kurşunlar görevlerini yapmakta olan askerler tarafından atılmıştır. Söz konusu kişilerin belirlenmesi mümkün olmamıştır."

8. İdil Kaymakamı tarafından İdil jandarma komutanına gönderilen 12 Haziran 1991 tarihli yazısı.

22 . Bu mektupta şu hususlar ifade edilmektedir:

"4 Mart 1991 tarihinde İdil'de yasadışı bir gösteri meydana gelmiştir. Göstericileri dağıtmak amacıyla, güvenlik güçleri kasabamız jandarmasına ait zırhlı araçtan havaya ateş açmıştır. Bir vatandaş yaralanmıştır. Jandarmaların bu hareketine yönelik bir soruşturma başlatılmıştır."

Meclis Üyesi, jandarmalardan kendisine "ateş açıp vatandaşları yaralayan ve zırhlı aracın içinde bulunan jandarmaların kimlikleri ve adreslerini bildirmelerini" talep etmiş ve şöyle eklemiştir: "Bu bilgiler, görevlendirdiğim kişilerin yürütecekleri soruşturma için temel oluşturacaktır."

9. İdil Kaymakamınının 12 Haziran 1991 tarihli yazısına cevaben İdil Jandarması'nın 14 Haziran 1991 tarihli yazısı.

23 . Bu mektupta, jandarma ilk olarak şu hususları ifade etmektedir:

"Yetkilileriniz şunu çok iyi biliyorlar ki, bu yasadışı gösteri terörist PKK militanları tarafından düzenlenmiştir. Bu sadece bir gösteri değildir, çünkü kamu görevlilerinin çalıştıkları yerler de saldırıya uğramıştır. Üstelik, insanların arasına silahlı militanların sızması ve gösteri boyunca silahların kullanılması da durumun ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Yetkililer olayın kontrolden çıkmasını önlememiz için bizden destek istediler; ve biz de durumun aciliyeti ve tehlikesini göz önünde bulundurarak olay yerine gerekli tüm personelimizi gönderdik."

24. Jandarma, Kaymakamın talebi üzerine şu cevabı vermiştir:

"Yukarıda da belirttiğimiz üzere, söz konusu olayın acil ve ciddi yapısından ötürü, adamlarımızın her birinin tam konumları kayıtlara geçirilmemiştir. Üç aydan fazla süre geçtiği için, söz konusu günde adamlarımızın nerede ve hangi konumda olduğunu tespit edecek durumda değiliz."

10. Askeri görevliler tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin belgeler.

25. 11 Nisan 1991 tarihinde Şırnak ili Valisi, jandarma yarbayı Sn. Celal Uymaz'ı, 4 Mart 1991 tarihinde meydana gelen olaylara ilişkin ön bir soruşturma yapması için görevlendirmiştir. Yarbay Uymaz aşağıdaki görgü tanıklarının ifadelerine başvurmuştur:

Şakir Ece, İdil'in Atakent Kazasının Belediye Başkanı (22 Temmuz 1991 tarihli ifade):

"... Midyat yolundan gelen çocuk sesleri duyduk. Çocuklar kasaba merkezine doğru yürüyorlardı. Elleri bir şey yoktu, sadece elleriyle "V" işareti yapıyorlar ve slogan atıyorlardı... Binbaşı geldi. Ziraat Bankası'nın önünde duruyordu. Daha da tahrik olan göstericiler, yürümeye devam ettiler. Bunun üzerine binbaşı ateş emrini verdi. her taraftan açılan ateş sesleri duyduk. Kaymakamlığın önünde bulunan kişilerle binanın ikinci katına sığındık. Pencereden, açılan ateş sonucu yere düşen dört veya beş kişi gördüm; ancak yüzlerini göremedim. daha sonra jandarma ve polis olay yerine geldi, göstericileri dağıttı ve yaralıları hastaneye gönderdi..."

Hüseyin Güleç (23 Temmuz 1991 tarihli ifade):

"Aşağı Mahalle bölgesinde oturuyorum, olayların meydana geldiği yer evimin 250 metre ilerisinde. Yaklaşık iki saat süren silah sesleri gittikçe daha da arttı. Evden çıkmadım, korkmuştum. Dışarıda neler olduğunu göremiyordum. Öğleye doğru silah sesleri sustu. Ağlayarak evimin önünden geçen kadınlar oğlum Ahmet'in çatışma sırasında öldürüldüğünü söylediler. Oğlumun öldürüldüğünü işte bu şekilde öğrendim... Bana söylendiğine göre, oğlum fırının önünde öldürülmüştü... pazarın içinde... Okula gidiyordu ama göstericileri görünce onları takip etti. Gösteri sırasında ortaya çıkan çatışmada askerler ateş açarak oğlumun öldürdü. Jandarma komutanı, Mustafa Karatan ateş emrini verdi. Oğlumun ölümünden o sorumlu."

Habip Aslanççek (23 Temmuz 1991 tarihli ifade):

"Söz konusu günde, sabah 8.30'a doğru... Midyat Caddesi'nden pazar yerine doğru gelen bir grup gösterici gördüm. Grubun içinde erkekler, kadınlar ve çocuklar vardı. Göstericilerin çoğu yüzlerini eşarplarla sarmıştı. Elleri taşlar ve odun parçaları vardı ve çok heyecanlıydılar. Çoğunluk postaneyi geçip gitti, ancak bazıları orada durdu ve camları kırdı. Askeri taburun Condor aracı kalabalığı dağıtmak için olay yerine geldi. Aracın içindeki adamlar kızgın göstericilerin üzerine ateş açtılar, daha

çok yere ateş ettiler. Daha sonra hastanede ölen akrabam Ahmet Güleç yere düştü. Bana göre Ahmet, yere ateş edilen, ancak sekerek ona gelen bir kurşunla vuruldu, çünkü eğer kurşunlar kalabalığı hedef alsaydı, gruptaki herkes ölmüş olurdu. Ahmet Güleç yaralı olarak yere düştüğünde, bir taksiye bindirerek onu hastaneye götürdüm. Bu sırada, başkaları da yaralanmış. Condor'un içindeki askerleri de ateş edenleri de görmedim. Ancak, göstericileri dağıtmak için açılan ateş Condor'dan geliyordu. Tekrarlıyorum, kalabalığın üzerine ateş açmadılar. Serseri kurşunlar ölümlere neden olmuş olabilir."

Celal Sabuk (24 Temmuz 1991 tarihli ifade):

"Söz konusu gün, alışveriş yapmak için kasaba merkezine gittim. Yaklaşmakta olan göstericileri gördüğümde alışveriş yapıyordum. Sloganlar atıyorlardı ancak ne dediklerini anlayamadım. Silah sesleri duydum. Ateşin zırlı bir askeri araçtan açıldığını gördüm. Devam eden karmaşa ve şok sırasında zırlı araçtan atıldığını düşündüğüm üç kurşunla vuruldum. yaralanmıştım ve yere düştüm. bayıldım, bundan sonra olanları hatırlamıyorum."

1 Ağustos 1991 tarihinde Sn. Uymaz tayin edildiğinden dolayı soruşturmadan çekilmek zorunda kaldı.

26. 8 Ağustos 1991 tarihinde İl Valisi, Jandarma Tugay Komutanı Sn. Osman Kurt'u görevlendirdi.

11. Osman Kurt tarafından 14 Ekim 1991 tarihinde sunulan soruşturma özeti.

27. Bu belge iki soruşturma memuru tarafından yürütülen soruşturmanın sonuçlarını içermektedir:

Söz konusu tarihte, jandarma komutanı olan Sn. Kurt, aşağıdaki bulguları sunmuştur:

"4 Mart 1991 tarihinde sabahın erken saatlerinde izinsiz bir gösteri başlamış ve öğleden sonraya kadar devam etmiştir. Göstericiler PKK sloganları atıp Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okuyorlardı. Gösteri 3000 kişilik bir kalabalığa dönüştü. Bunun üzerine göstericiler kamu binalarına, araçlara ve mallara zarar vermeye başladılar. Her tarafa ateş açtılar. Yeterli polis olmadığı için, takviye kuvvetler istendi. Jandarmaların görev ve yetkilerine ilişkin 2803 sayılı Kanun'un hükümleri uyarınca jandarma komutanlığı ve ilçe jandarma karargahları bu isteğe yanıt verdi. Olaylar sırasında iki vatandaş hayatını kaybetti, yaklaşık on üç kişi ise yaralandı. Gözaltına alınan kişilerin çoğu ilk sorgulamadan sonra tutuklandı. Aynı olayda yirmi yedi subay, astsubay, çavuş ve güvenlik güçleri personeli de yaralandı.

Sorumlu olan kişilerin kimliğine ilişkin olarak, şu sonuca varılmıştır:

"Abdülvehap Öner'in ifadesine göre...; bu kişi ateşin kim tarafından açıldığını görmemiştir... Maktulün (Ahmet Güleç) babası Hüseyin Güleç, sadece kendisine verilen emirleri yerine getiren Binbaşı M. Karatan aleyhinde sebepsiz ve uygunsuz suçlamalarda bulunmaktadır. Binbaşı, elinde sadece kendisine ait tabancası bulunmasına rağmen suçlamaların hedefi haline getiriliyorsa, bu durum ortada ideolojik bir bakış açısı olduğunu ve bunun da nesnellikten yoksun olduğunu göstermektedir. Güvenlik güçleri vatandaşları hedef almamıştır; hatta güvenlik güçleri arasında göstericilerde olanın iki katı kadar yaralı vardır. Çıkabilecek olayları engellemek için yasa uygulanmıştır. Ancak yine de bir dengesizlik mevcuttur (her iki taraftaki yaralıların sayısı arasında). Güvenlik güçleri kalabalıktan gelen ateşlere karşılık vermemiştir. Bu koşullarda, olaylardan kimin sorumlu olduğunu tespit etmek imkansızdır.

Toplam 200 polis ve jandarma görev almıştır."

Soruşturmanın özetiyle beraber sunulan açıklayıcı mektupta şu hususa yer verilmiştir: "Soruşturma bizlere, Hasip Kaplan (başvuranın avukatı) ve on beş arkadaşının yaptığı şikayetlerin nesnellikten uzak, asılsız ve üzüntü verici ifadeler içerdiğini göstermiştir."

12. Şırnak İl İdare Meclisi tarafından verilen 18 Ekim 1991 tarihli durdurma kararı.

28. Bu emir, 4 Mart 1991 tarihli olaylar sırasında düzeni korumaktan sorumlu güvenlik güçleri mensubu herhangi bir askeri görevli aleyhinde dava açmak için yeterli sebep olmadığını ifade etmiştir. Bu belgeye göre, dava esasları şunlardır:

"Söz konusu günde, İdil merkezindeki tüm dükkanlar kapatılmıştır. Kuşukular bu durumdan kaynaklanmıştır, güvenlik güçleri ilçeye giriş noktalarında, Dirsekli, Yarbaşı ve Bereketli köylerinden gelen yollarda güvenlik tedbirleri almıştır. Güvenlik güçleri

bunları yaparken, İdil'e yaklaşmakta olan 1000 ile 1500 kişi arasında bir kalabalık görülmüştür. Güvenlik güçleri onlara ne yaptıklarını sormuştur. Kalabalık bir cenazeye gittiklerini söylemiş ve İdil'in merkezine doğru yürümeye devam etmiştir. Atakent semtine geldiklerinde, çok sayıda erkek, kadın ve çocuk kalabalığa katılmıştır. Grubun sayısı 3000'e yaklaşmıştır. Kasaba polis şefi ve jandarma komutanı, yürüyüşün yasadışı olduğuna ve katılımcıların dağılmasına dair çok sayıda duyuru yapmıştır. Ancak, izinsiz gösteri devam etmiştir, "Yaşasın PKK" ve "Kürdistana özgürlük" gibi sloganlar atılmaya başlamıştır. Göstericiler güvenlik güçlerine ateş açmış ve taş ve sopalarla saldırmışlardır. Daha sonra, kamu binalarının ve evlerin camlarını kırmışlar ve postanenin dışına park etmiş posta arabasını yakmışlardır. Güvenlik güçleri giderek şiddetlenen bir durumla karşı karşıya kalmıştır; göstericileri sakinleştirmek ve dağıtmak için havaya ateş açmışlardır. Ancak, göstericiler de ateş açmıştır. Gösteri sırasında açılan ateşlerin neden olduğu yaralardan çok sayıda kişi hayatını kaybetmiştir; tıbbi raporlar da yaralara silahların neden olduğunu kanıtlamıştır. Olay yerinde, etraftaki caddelerde ve ara yollarda yapılan bir araştırma sonucunda, güvenlik güçlerine kayıtlı silahlardan atılan elli iki boş kovan ele geçirilmiştir. Boş kovanlar üzerinde yapılan bir incelemeye göre kurşunlar on üç değişik silahtan atılmıştır. Göstericilerin ateşli silah kullandıkları sonucuna varılmıştır."

İdare Meclisi, "dava dosyasındaki kanıtlar ışığında mağdurları yaralayan ve öldürenlerin tespit edilmesinin imkansız olduğu" kararına varmıştır.

13. Yüksek İdari Mahkemenin 13 Kasım 1991 tarihli kararı.

29. Yüksek İdari Mahkeme yukarıdaki durdurma emrini aşağıdaki hususlar ışığında onaylamıştır:

"Görevlerini ifa ederken veya yetkilerini kullanırken devlet memurları tarafından işlenen suçlar, devlet memurlarının yargılanmasını düzenleyen usule uygun olarak değerlendirilmelidir ..., yönetmelik gereğince soruşturmayı yürütmek için idari bir müfettiş atanır...

Devlet memurunun yaptıklarına ilişkin soruşturma açılmadan önce, suçlunun kimliği kesin olarak belirlenmelidir. Kesin bir belirleme yapılmadığı sürece, herhangi bir adli soruşturma yapılamaz, böyle bir soruşturmanın raporu hazırlanamaz ve hiç bir yetkili mahkeme bu konuya ilişkin hüküm veremez.

4 Mart 1991 tarihinde, İdil kasabasında yapılan bir gösteri sırasında, güvenlik güçleri ve göstericiler arasında çatışmalar çıkmış, bunun sonucunda da iki kişi ölmüş on iki kişi yaralanmıştır. Sorumlu olan kişilerin tespit edilmesi mümkün olmamıştır. Bu konuya ilişkin herhangi bir adli soruşturma yürütülememesine rağmen, atanan müfettiş bir ön soruşturma açmış ve bulgularına dair bir rapor hazırlamıştır; bu rapora dayanarak İl İdare Meclisi bir durdurma kararı almıştır. Ölümünden ve yaralanmalardan sorumlu olan kişiler bilinmediği için, Mahkeme'nin bu davaya bakması ve karar vermesi imkansızdır. Dava dosyasını inceleyerek, İdare Meclisi'nin verdiği kararın yasalara uygun olduğuna ve usul açısından geçerli olduğuna karar verdik."

(b) Sözlü Kanıtlar

1. Hüseyin Güleç (Maktulün babası).

30. Sn. Güleç 4 Mart 1991 tarihli olaylar sırasında İdil'de olmadığını ifade etmiştir. Akşam eve geldiğinde kendisine oğlunun öldüğü bildirilmiş ve vurulduğu söylenmiştir. Oğlunun küçük kardeşlerine bakmak için gösteri alanına gittiğini ve bu sırada bir kurşunla vurulduğunu duymuştur. Oğlunu kimin öldürdüğünü bilmemektedir.

Sn. Güleç yetkililere ifade vermediğini söylemiştir. Olaydan sonra şokta olduğunu hatırlar. Aralarında gazeteciler ve milletvekillerinin olduğu çok sayıda kişi kendisini ziyarete gelmiştir. Oğlunun cesedinin tam olarak nerede bulunduğunu bilmemektedir. Onu ilk olarak hastanede görmüştür.

Oğlunun ölümü sonucunda açılan soruşturmaya ilişkin olarak, İdil savcılığına sunulan şikayeti imzaladığını teyit etmiştir; ancak daha sonra kendisini eve kapatmıştır. Oğlunun nasıl öldürüldüğüne dair ayrıntıları bilmemektedir. Oğlunun ölümü nedeniyle kendisine tazminat verildiğini bilmemektedir. Avukatı kendisine bunun için başvuru yapmasını söylese de, olaylar sırasında olanları anlayabilecek durumda değildir.

2. Abdülsemel Güleç (Bor'da (Niğde ili) devlet memuru; maktulün kuzeni).

31. Sn. Güleç olaylar sırasında İdil'deydi, hasta olan amcasını ziyaret ediyordu. Gösteri boyunca amcasının evinde kaldı, bu yüzden de olayı göremedi. Sadece göstericilerin ve silahların sesini duydu. Ahmet Güleç'in öldüğü kendisine söylendiğinde, bakmak için hastaneye gitti ancak ölüyü bulamadı. Daha sonra, kendisinin de katıldığı cenaze töreni için ölüyü köye götürdü.

İdil'in önde gelen kişileri, PKK'yla birlikte, gösteriyi düzenledi ve coşkulu bir şekilde halka duyurdu. Yaşlılar dışında tüm köylüler (yetişkinler ve çocuklar) gösteriye katıldı; çünkü bu gösterilere katılmayan kişiler PKK tarafından öldürülüyor ya da cezalandırılıyordu. Maktul Ahmet Güleç, kasabadaki lisede öğrenciydi ve tüm diğer öğrenciler gibi gösteriye katılmak için zorlanmıştı. Eğer katılmazsa, PKK tarafından cezalandırılacaktı.

O tarihlerde, İdil "kurtarılmış" bir bölgeydi; yani, PKK insanların hareketlerini kontrol altında tutuyordu. Abdülislam Güleç amcasının evinde bulunsaydı, gösteriye katılmak için zorlanacaktı.

İdil kasabasının nüfusunun büyük bir kısmı, kışın İdil'de yaşayan yaz geldiğinde ise dağlara çıkan göçebelerden oluşuyordu. Bu insanlar silahlıdır; her aile kendisini bölgedeki kurtlardan ve hırsızlardan korumak için iki veya üç ateşli silaha sahiptir. PKK üyeleriyle bu göçebeler arasında ilişkiler vardır. Mart ayında kış henüz bitmemişti ve köydeki göçebeler dağlara göç etmemişti. Bu nedenle, Gösterinin olduğu tarihte İdil'de hala çok sayıda göçebe vardı.

Sn. Güleç, maktulün kendisine, bir tarihte, PKK'nın onunla temasa geçtiğini ve eylemlerine katılması için onu ikna etmeye çalıştığını söylediğini ifade etmiştir.

3. Abdurrahman Abay (söz konusu tarihte İdil belediye başkanı) (telefonda alınan ifade).

32. 4 Mart 1991 tarihinde makamında bulunmaktadır. Gösteri bir kilometre uzakta meydana gelmiştir. Silah seslerini duyana kadar neler olduğunu fark etmemiştir. Polise telefon açmıştır ve kendisine iki kişinin öldüğü ve çok sayıda kişinin yaralandığı söylenmiştir. Makamını terk etmemiştir. Kasabanın güvenliğinden kendisi sorumlu değildir. Bu durum polisin ve jandarmanın sorumluluğu altındadır.

Sn. Abay İdil kasabasının önde gelen kişileri tarafından jandarma komutanı aleyhinde yapılan şikayet dilekçesini imzaladığını ifade etmiştir. Önce, jandarmaların göstericilere karşı çok fazla güç kullandıklarını düşünmüştür. Ancak, sonra, durumun kontrolden çıkmasını engellemek için jandarmanın böyle davrandığını anlayarak, şikayetini geri almıştır.

4. Derviş Abay (söz konusu tarihte İdil belediyesinde çalışan memur) (telefonda alınan ifade).

33. Sn. Abay, Ahmet Güleç'le karşılaşmadığını ifade etmiştir. Belediye binası, gösterinin yapıldığı yere 800-900 metre uzaklıktadır. Gösteri ve ona bağlı olaylar kasabanın merkezinde meydana gelmiştir. Olaylar sırasında orada değildir, gösteriyi de görmemiştir. İnsan ve silah sesleri duymuştur.

Olaylardan sonra göz altına alınmış ve iki gün göz altında tutulmuştur. Gösteriye katılmadığını iddia etmesine rağmen tutuklanmıştır. Dosyasında gösteriye katıldığı, gösteri sırasında kullanılan silahlardan atılan mermilerin boş kovanları olay yerinde bulunduğu ve bu silahlardan birinin kendisine ait olduğu yazılıdır.

Serbest bırakıldıktan iki ay sonra, bir ay süreyle tekrar göz altına alınmıştır. Kendisi ve İdil sakinlerinden bir çoğu aleyhinde devam eden cezaî takibat sonucunda, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi hepsini serbest bırakmıştır.

Silah ruhsatı vardır. Olay günü kendisi belediyede çalışıyordu ve silahı da evdeydi. Kendisine "güvenlik güçlerinin evine gittiği, silahı aldığı ve kışlada bu silahla ateş ettikleri ve böylece de boş kovanları elde ettikleri" söylenmiştir.

5. Şeymuz Kaplan (kasaba meclisi üyesi).

34. Sn. Kaplan, 4 Mart 1991 tarihli olaylar sırasında evde olduğunu, dışarı çıkmadığını ifade etmiştir. Bu sebepten dolayı da görgü tanığı değildir. Evi, olay yerine 400 veya 500 metre uzaklıktadır, sadece göstericilerin ve silahların sesini duymuştur. Gösterinin ana nedenini bilmemektedir.

İdil savcılığına sunulan şikayet dilekçesini imzalamıştır ancak, bunu olay anının sıcaklığından dolayı duygusal bir tepki olarak yapmıştır.

Gösteri sonrasında yürütülen soruşturma sırasında kendisiyle konuşulmamıştır.

6. Yahya Zerey (söz konusu tarihte İdil'de güvenlik güçleri şefi).

35. Sn. Zerey, 4 Mart 1991 tarihinde, İdil'deki dükkanların tümünün kepenklerinin sabahın erken saatlerinde indirildiğini ifade etmiştir. Yetkililerin talebi üzerine, polis istenmeyen olayların ortaya çıkmasını engellemek için çeşitli tedbirler almıştır.

İlçedeki makamındayken jandarmalar kendisine telsizden 3000-4000 kişilik bir grubun kasaba merkezine doğru ilerlemekte olduğunu bildirmişlerdir. Sn. Zerey ve adamları göstericilere yasa dışı olarak gösteri yaptıklarını ve durmaları gerektiğini söylemek için dışarı çıkmışlardır. Ancak, göstericiler yürüyüşlerine devam etmişlerdir. Sn. Zerey ve adamları makamlarına geri dönmüşlerdir.

Jandarmaların gelmesinden sonra, Sn. Zerey Kaymakamın odasında kalmış ve olaylara tanık olmuştur. Sn. Ersöz tarafından yönetilen ve postanenin önünde duran jandarmaların çağrısıyla, destek olarak zırhlı bir araç gönderilmiştir. Sn. Zerey vurulmaları görmemiştir. Göstericiler silahlı ve saldırganlardır. Posta aracına ve diğer kamu mallarına zarar vermişlerdir. Güvenlik güçlerine ateşle karşılık vermişlerdir.

Güvenlik güçlerinde göstericileri bastırırken kendilerine yardımcı olabilecek coplar ve koruyucu kalkanlar yoktur. Tabancaları ve tüfekleri vardır. Sn. Zerey, ayrıca, eğer güvenlik güçleri kalabalığa ateş açmış olsaydı, daha fazla kişinin hayatını kaybedeceğini ifade etmiştir.

Olaylardan sonra caddelerde bulunan boş kovanların da İdil sakinlerine ait olduğunu belirtmiştir. Güvenlik güçlerinin boş kovanları alması rutin bir uygulamadır.

Sn. Zerey'e göre, zırhlı araçlarda bulunan MG-3 silahlı kalabalığa karşı kullanılmış olamaz. Eğer kullanılsaydı, kalabalığın ön sıralarında bulunan en az yirmi kişi hayatını kaybederdi.

7. Güven Ersöz (söz konusu tarihte İdil 8. Jandarma Bölüğü komutanı).

36. Sn. Ersöz, 4 Mart 1991 tarihinde kasabadaki dükkanların sabah saatlerinde kepenklerini indirdiklerini öğrendiğini ifade etmiştir. Bu durumun olağandışı olduğunu düşünerek, karargahtaki gelişmeleri beklemiştir. Göstericilerin sayısının arttığını ve uyarılara rağmen, binaya doğru ilerlediklerini görünce; binanın girişinde otuz kadar jandarmayla beklemeye koyulmuştur.

Sn. Ersöz kalabalığın yüzlerini örtmüş silahlı adamlarla çevrilmiş kadınlardan ve çocuklardan oluştuğunu belirtmiştir. Göstericileri, gösterinin yasa dışı olduğuna dair uyarılmış ve onlara dağılmalarını söylemiştir. Kadınlar ve çocuklar onu dinlemek istemiş, ancak silahlı adamlar onları devam etmeleri için zorlamıştır.

İkinci bir uyarı yapmıştır, ancak silahlı adamlar ilerlemeye devam etmişlerdir. Jandarmalara taş ve sopalar fırlatılmıştır. Göstericiler, "Karargaha girmek istiyoruz" gibi çok sayıda slogan atmışlardır. Önde buluna Sn. Ersöz ve bazı adamları atılan taşlarla yaralanmışlardır.

Silahlı göstericiler, jandarmaların silahlarını ele geçirmek için bu durumdan yararlanmaya çalışmışlardır. Sn. Ersöz, havaya uyarı ateşi açmıştır, kadınlar ve çocuklar dağılmıştır. Kendisi, teğmeni ve emir eri beşer atış yapmışlardır, sonuç olarak, üçü on beş atış yapmışlardır; gözcü bunun göstericileri dağıtmak için yeterli olduğunu düşünmüştür. Kendisi ve adamları, daha sonra, yol kenarına çekilmişlerdir. On saniye sonra, jandarmalardan çaldıkları silahları da ateşleyen silahlı adamlar Kalaşnikof tipi otomatik silahlarını da ateşlemeye başlamışlardır.

Sn. Ersöz takviye olarak Condor zırhlı aracını çağırarak için telsizini kullanmıştır. Condor karargahtan bir kilometre uzakta durmaktadır. Yerini aldığı anda ateş etmeden göstericileri dağıtmaya çalışmıştır. Araç jandarma karakollarından geliyordu ve karargaha ulaşmak için maktulün öldürüldüğü postanenin önünden geçmek zorundaydı. Ancak, Sn. Ersöz Condor'un ateş açıp açmadığını bilmiyordu ancak Condor'u özellikle caydırıcı olması için çağırdığını ve üzerinde bulunan silahların kalabalığa karşı kullanılmamasını söylediğini hatırlıyordu. Sn. Ersöz Condor'un içinde bulunanları tanıyordu ancak o sırada aracı kimin kullandığını tespit edememişti.

Sn. Ersöz, PKK üyelerinin yerli halkı tehdit ederek, onları PKK gösterilerine katılmaya zorlamak için bu tür olayları provoke

ettiklerini vurguladı. Bu gösterilere katılmayı reddetmek ölümle sonuçlanabilirdi.

Maktulün ölü olarak bulunduğu noktayla kendisi ve adamlarının karargahı savunmak için pozisyon aldıkları yer arasında 500-600 metre uzaklık vardı. Maktulün bulunduğu yer doğrultusunda değillerdi ve boş kovanların %100'ü PKK üyelerine aitti.

Son olarak, soruşturmaya ilişkin, Sn. Ersöz, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne, Başsavcıya ve avukatlara gerekli açıklamaları yaptığını ifade etmiştir.

8. Nazım Ayhan (söz konusu tarihte jandarma astsubayı ve Condor aracının sürücüsü)

37. Sn. Ayhan İdil jandarmasının komutanının Binbaşı Karatan olduğunu ifade etmiştir. Rütbe olarak ikinci sırada teğmen vardır, kendisi ise üçüncü sıradadır.

Olay günü sabah 7.30'da, kendisine kasabada izinsiz bir gösteri olduğunu bildiren bir telefon aldığını hatırlamaktadır. Bunun üzerine İdil Bölge Komiseri'nin makamına gitmiştir. Güvenlik güçleri şefi ve jandarma komutanı da oradadır. Göstericilerin oluşturduğu kalabalık, belediye binasının arkasındaki bölgeden ve göçebe mahallesinden kasaba merkezine doğru ilerlemektedir. Sn. Ayhan adamlarına müdahale etmemeleri emrini verir.

Kalabalık 3500 kişiden oluşuyordu. O sırada, Condor zırhlı aracı, gelebilecek herhangi bir saldırıyı engellemek amacıyla jandarma kışlalarının yanında duruyordu. Gösterinin yapıldığı ana caddeye 50 metre uzaklıkta dar bir yolda park etmişti. Yüzü maskeli bir adamın emriyle, kalabalık "Yaşasın PKK" gibi sloganlar atarak ilerlemeye başladı. Kasabanın merkezine doğru geliyorlardı. O sırada, kalabalığın arasından silah sesleri duyuldu. Etraftaki ara sokaklardan ve evlerin çatılarından da güvenlik güçlerine ateş ediliyordu. Condor hareket etmemiştir.

Biraz sonra, bölge jandarma komutanı (Binbaşı Karatan) telsizden bana, göstericilerin, karısının öğretmenlik yaptığı okula saldırdıklarını bildirdi. PKK militanları binbaşının karısının onlara verilmesini istiyorlardı. Komutan, Sn. Ayhan'a gidip karısını alması emrini verdi. Okula gitmek için, Sn. Ayhan tarafından sürülen Condor, sola dönerek kasaba merkezine giden ana caddeye girdi; daha sonra ise okulun yanından geçen sağdaki ilk sokağa döndü. Bu dar sokakta Sn. Ayhan, göstericilerin dikkatini çekmek için iki veya üç kere havaya ateş açtı. Araçtan açılan ateş her yöne dağıldı. Okulun ve eğitim merkezinin camları taşlarla kırılmıştı. Condor, göstericileri dağıtmak için onlara doğru gitmişti; ikinci bir zırhlı araç (bir Land Rover) ise okulun diğer girişinden komutanın karısını almayı başarmış ve olay yerinden uzaklaştırmıştır. Daha sonra Condor jandarma kışlaları yanındaki yerine geri dönmüştür. On veya on beş dakika sonra, Sn. Ayhan'a, telsizden, Teğmen Ersöz'ün yardım istediği bildirilmiştir. Kasabanın merkezine doğru gitmeliydi. Ana caddenin ortasında, fırınla postane arasında, yerde yatan birini gördü. Sn. Ayhan, zırhlı aracın sürücüsüne yerde yatan kişiye yaklaşmamasını, bunun bir tuzak olabileceğini söyledi. Condor, piyade alayı kışlalarına neredeyse ulaşmış olan kalabalığın arkasına geldiğinde, insanlara yana doğru çekildiler. Göstericiler kaçtı ve olaylar sona erdi. Condor jandarma kışlası yanındaki yerine dönerken, ana caddede yerde yatan kişi yoktu.

Sn. Ayhan, Condor'da MG-3 otomatik tüfeğinin bulunduğunu belirtmiştir. Havaya ateş açmak için kullandığı silah budur. Tetiğe iki veya üç kez basmıştır. Ateşlediği kurşunların tam sayısını bilmemektedir ancak elli ile altmış arasında bir sayı tahmin etmektedir. MG-3 makineli tüfeği bir savaş silahıdır. Kalabalık üzerine ateşlemiş olsa, çok sayıda kişi hayatını kaybederdi.

Sn. Ayhan, bu olaylara ilişkin bir soruşturma başlatıldığını bilmektedir, ancak yetkili bir kişiye ifade verdiğini hatırlamamaktadır. Kullandığı silahtan çıkan boş mermilerin adli yetkililere verilip verilmediğini hatırlamamaktadır. Eğer verilmediyse, bunlar jandarma cephaneliğinde saklanmış ya da üstlere verilmiş olabilir.

Diğer bir göstericinin ölümüne ilişkin kendisine sorulan bir soruya Sn. Ayhan, Condor'un dar bir sokakta ateşlendiğini belirtmiştir. MG-3 makineli tüfeğinin tetiğine basılır basılmaz, en az on mermi ateşlenmektedir. Sn. Ayhan, maktullerin PKK tarafından atılan mermiler sonucu öldüklerini düşünmektedir. PKK militanları profesyonel değildir ve sıkça yanlış hedefleri vurmaktadır.

9. Bekir Rayif Aldemir (söz konusu tarihte İdil savcısı).

38. Sn. Aldemir 4 Mart 1991 tarihinde İdil'de olduğunu ve gösteriye tanık olduğunu ifade etmiştir. Makamına giderken, silah

sesleri ve sloganlar duymuş ve jandarma binasına sığınmıştır. Tam o sırada, kasaba merkezinden gelen çok sayıda silah sesi duymuştur.

Jandarma binasının bahçesinden, Condor zırhlı aracının, kalabalığı dağıtmak için havaya ateş açarak, Atatürk Caddesi boyunca ilerlediğini görebilmiştir. Havaya açılan ateşler direkt yapılan ateşlerden farklı bir ses çıkarmıştır. Jandarma binasından Kalaşnikof ve MG-3'lerin de ateşlendiğini duymuştur.

Hüseyin Güleç tarafından savcılığa verilen şikayet dilekçesini müteakiben bir soruşturma başlatmıştır. Sn. Güleç'in ve diğer görgü tanıklarının ifadelerini almıştır. Maktule otopsi yapılması emrini vermiştir.

Otopsi, İdil Sağlık Ocağında yapılmıştır ve aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır: maktul yaklaşık bir saat önce ölmüştür, çünkü vücut henüz katılaşmamıştır. Maktul tek bir mermiyle vurulmuştur. Kurşun sağ koltuk altından girmiş, sol omuzda kalmıştır ve iç kanamaya sebep olmuştur. Kurşun maktulün vücudunda bulunmuştur. Kurşun yukarı doğru bir yön izlemiştir.

Sn. Aldemir, maktulün vücudunda bulunan kurşunun izlediği yön ışığında, kurşunun Condor zırhlı aracından atılmış ve daha sonra sekmiş olduğunun anlaşılmasının imkansız olmadığı kanaatindedir. Önünde bulunan ve öldürücü kurşunun bir binadan ya da duvardan sekmiş olması gerektiğine işaret eden otopsi raporuna dikkat çekmiştir. Maktulün vücudunda bulunan kurşunun şekli bozulmuştur, bunun nedeni kurşunun vücutta izlediği yol olamaz.

Bölge adli tıp laboratuvarında, boş kovanlara ilişkin balistik raporu hazırlanmıştır. Bu rapora göre, vücuttan geçen bir kurşun parçası bulunmuştur ve bu parça yirmi numune kurşunla karşılaştırılmıştır. Herhangi bir benzerlik bulunamamıştır. Kurşunun diğer parçaları bulunmadığı için, maktulün ölümüne neden olan silahı tespit etmek imkansızdır. Ancak, önemli bir kanıt olan bulunan parça, ilgili usule uygun olarak sergilenmek üzere korumaya alınmıştır.

Sn. Aldemir yaralıların doktorlar tarafından muayene edildiklerini ifade etmiştir. On tıbbi rapor dosyalanmıştır ve Komisere yollanan dava dosyasına yerleştirilmiştir. Bu raporlara göre, bazı göstericilerin ayakları ve dizleri arasında yaraları vardır. Hiçbiri vücudunun üst kısmından yaralanmamıştır.

Bu yaraların konumuna çapraz ateş ve yerden veya binalardan seken kurşunlar sebep olmuş olabilir.

Yapılan şikayet devlet memurlarına yönelik olduğu için, Sn. Aldemir, 19 Nisan 1991 tarihinde Memurin Muhakemat Kanunu uyarınca, bu davaya bakma yetkisi olmadığına dair bir açıklama yapmıştır. Daha sonra ise, soruşturma dosyasını İlçe İdari Amirine sevk etmiştir.

10. Osman Kurt (söz konusu tarihte Şırnak jandarma karargahlarının genel güvenlik şefi).

39. Güleç davasında müfettiş olarak tayin edilmesi üzerine, bir soruşturma başlatmış ve bir dava dosyası hazırlamıştır. Abdurrahman Abay, Hüseyin Demir ve gösteriye katılan ve belediyede çalışan diğer memurların görgü tanığı olarak ifadelerini almıştır.

Raporunda, Binbaşı Karatan aleyhinde yapılan suçlamaların asılsız olduğunu ve gerçek olayları yansıtmadığını belirtmiştir. Bu sonuca varmadan önce, görgü tanıklarından kanıtlar toplamış, uzman raporlarını okumuş ve çeşitli resmi ve özel kaynaktan farklı kanıtlar elde etmiştir. Sonuç olarak, kendi kanaatlarının ışığında bir karara varmıştır. Kendini, göstericilerle karşı karşıya kalan güvenlik güçlerinin yerine koymuştur. Bu karara varmadan önce, tüm olasılıkları tartarak, günlerce bu dava üzerinde kafa yormuştur.

Sn. Kurt, jandarmalardan ve Binbaşı Karatan'dan da kanıt toplamıştır. Güven Ersöz'den herhangi bir delil elde edip etmediğini hatırlamamaktadır; ancak İdil belediyesine giderken yolda karşılaştığı İdil belediye başkanı Abdurrahman Abay'ın ifadesini almamıştır. Sn. Abay, kendisine sadece, eğer jandarmalar daha erken müdahale etmiş olsalardı, olayların çoğunu engelleyeceklerini söylemiştir.

İfadesinde Hüseyin Demir, Sn. Kurt'a neler olduğunu tam olarak görmediğini söylemiştir. Sadece silah sesleri duymuştur ve kalabalığı görmüştür, ancak insanların öldürüldüğünü ya da yaralandığını görmemiştir. Sn. Kurt'un dava dosyasında göstericilerin ifadelerine de yer verilmiştir. Bu ifadeler, savcı ve daha önceki müfettiş tarafından alınmıştır.

Sn. Kurt, Condor aracının sürücüsü Sn. Ayhan'ın ifadesini aldığını hatırlamamaktadır. Condor'dan havaya kaç kez ateş açıldığını da hatırlamamaktadır.

Bu karara varmadan önce, sadece görgü tanıklarının ifadelerini değil, kendi yapmış olduğu soruşturmanın sonuçlarını da göz önünde bulundurmıştır. Tüm bunlar, genç adamın güvenlik güçleri müdahale etmeden önce öldürüldüğünü ortaya koymaktadır. PKK militanları kadınlarla ve çocuklarla etrafları sarılmış olarak göstericilerin ortasında yer almaktadır. Terör atmosferi yaratmak amacıyla her tarafa ateş açmışlardır. Kurşunların bazıları sekmiş ve Ahmet Güleç'i vurmuştur. Genç çocuk vurulduğunda jandarmalar olay yerinde dahi değildiler.

Güvenlik güçlerinin tüm gerekli tedbirleri aldıklarını ortaya koymuştur. Görgü tanığı olarak ifadesi alınan kişiler güvenilirdir. Bunlardan bir tanesi de İdil belediye başkanıdır.

Üç veya dört bin gösterici vardır. Ateşli silahlar gelişigüzel kullanılsaydı, yirmi, yirmi beş kişilik bir grup olay yerinde ölebilir ya da yaralanabilirdi. Olayı çıkaran üç yada dört bin gösterici tehlikenin farkında değildi. Bazılarının ölmesi kaçınılmazdı. Herkesle, hatta kendisine Ahmet Güleç'in büyük bir ihtimalle PKK kurşunlarıyla hayatını kaybettiğini söyleyen maktul yakınlarıyla da konuşmuştur.

Sn. Kurt hemen, güvenlik güçlerinin göstericilere ateş açmış olma ihtimalini bertaraf etmemiştir. Tamamen tarafsız davranmıştır ve soruşturmasına büyük bir açık fikirlilikle başlamıştır. Jandarmaların maktul öldükten sonra olaya müdahale ettikleri sonucuna varmıştır. Jandarma komutanı aleyhinde yapılan şikayet, binbaşının ismini karalamak amacıyla yapılmış duygusal bir tepkidir. Binbaşı Karatan'ın elinde sadece bir tabanca bulunmaktadır.

Condor zırhlı aracının mürettebatı olayı etkili bir şekilde kontrol altına almıştır. Eğer araçtaki makineli tüfek kalabalığa doğru ateşlenmiş olsaydı, ölü sayısı artmış olacaktı.

İdare Meclisi kararında atıfta bulunulan elli iki boş kovan jandarmalar tarafından havaya atılan kurşunlara aittir. Olaylara ilişkin raporda ve Ekim 1991 tarihli savcı raporunda sunulan yirmi dokuz boş kovan ise göstericiler tarafından kullanılan silahlara aittir. "Kayıtlı silahlar" araştırmaları sırasında ele geçirilen ve sergilenmek amacıyla saklanan silahlardır.

Sn. Kurt, sadece jandarma komutanı tarafından yaralı olarak kayıtlara geçirilen kişilerle görüşmüştür. Yaralı sayısı arasındaki farka raporunda değinmiştir; polis şefi tarafından ifade edilen sayı, bazı kişilerin hastaneye götürülüp kontrole alındığı, bazılarının ise hemen alıkoymulduğu gerçeğiyle açıklanabilir. Bazı kişiler yaralandıklarını o anda fark etmemişlerdir; bazıları ise ilgili yetkililere yaralandıklarını bildirmemişlerdir.

Yaralı jandarmaları kışlarında görmüştür. Yaralanmalarına kurşunlar değil, üzerlerine atılan taş ve diğer sert cisimler neden olmuştur.

Operasyonlardan komuta subayı sorumludur. Askerler onun emriyle pozisyon almışlardır. Eğer astlardan biri komuta subayının emrini yanlış uygularsa ya da emrin dışında hareket ederse; bunun sonuçlarından ast sorumludur.

Kendisi İlçe jandarma komutanının uygun emirler verdiği kanaatinde. Polisin durumu düzeltermeyeceği anlaşıldığında, jandarma müdahale etmiştir. Bu sebepten dolayı da Binbaşı Karatan doğru zamanda müdahale etmiş ve gerekli adımları atmıştır.

Müfettişin jandarma olmaması durumunda, polis şefi ya da yardımcısı davayı soruşturabilmektedir. Eğer böyle bir kişi uygun değilse, başka biri, örneğin bir mühendis, müfettişlik görevini yapabilir.

Sn. Kurt Şırnak ilinde 1991'den 1993'e kadar çalışmış olduğunu doğrulamıştır. Binbaşı Karatan'ın da bu sürenin bir bölümünde Şırnak'ta görev yaptığını ifade eder ve soruşturmanın kendisine söz konusu olaylardan çok sonra verildiğini belirtir.

11. Nurettin Güven (söz konusu tarihte Şırnak vali muavini)

40. Sn. Güven, 4 Mart 1991 tarihli gösterinin bastırılma emrini veren jandarma komutanı aleyhindeki takibatı reddeden Şırnak İl İdare Meclisi'nin başkanıydı. Kendisi olay yerinde değildi.

Devlet memurlarının yargılanmasını düzenleyen kuralları şu şekilde ifade etmiştir. Vali, tüm kanıtları toplayan ve sonuçlarını

İdare Meclisi'ne sunan bir müfettiş tayin etmiştir. Her üyenin görüşlerini ifade ettiği İdare Meclisi toplantısında dava dosyası incelenmiştir. Müfettiş bu toplantıya katılmamıştır. Dava açılması veya takibatın durdurulması kararı, hem oybirliğiyle, hem de oy çokluğuyla verilebilir. İdare Meclisi'nin kararı, dava dosyasını inceledikten sonra davayı onaylayan ya da fesheden Yüksek İdari Mahkemeye sunulmuştur. Devlet memurlarının yargılanmasını düzenleyen bu özel kurallar olağanüstü halin bulunduğu bölgelerde uygulanmaktadır. Olağanüstü hal, Millet Meclisinde oy çokluğuyla yürütülen demokratik sürece bağlı olarak ilan edilmektedir.

Mevcut davada, İdare Meclisi, sorumlu kişilerin tespit edilememesine dayanarak, oybirliğiyle takibatı durdurmuştur. Ahmet Güleç'in nasıl öldüğüne tanık olan hiç kimse yoktur. Türkiye'de jandarma, zorunlu olmadıkça vatandaşlara ateş etmezler.

12. Cengizhan Uysal (söz konusu tarihte Şırnak Kamu Sağlığı Müdürü).

41. Sn. Uysal davayla ilgili ayrıntıları hatırlamamaktadır. O tarihlerde İdil'de hemen hemen her gün bu tür olaylar meydana gelmektedir.

İdare Meclisi kararlarını, müfettişin dava dosyasında sunduğu belgelere dayandırmaktadır; bu davaya ilişkin tek başına soruşturma yürütmek konusunda yetkili olduğunu iddia etmemektedir. Söz konusu yetki Vali'ye aittir. Genelde, İdare Meclisi ayda bir kez toplanmaktadır, bazı aylarda toplantı yapılmamaktadır. Durum böyle olduğunda, Vali, meclis üyelerine imzalamaları için bir karar taslağı sunmaktadır.

İdare Meclisi toplandığında, bu toplantıya Vali ya da temsilcisi başkanlık etmektedir. Meclis Sekreteri yüksek sesle dava dosyasını okur. Meclis üyeleri, dosyadaki belgeleri inceleyebilirler. Daha sonra kendilerinden görüşlerini beyan etmeleri ve karar taslağını imzalamaları istenir. Teoride, üyeler Vali'nin önerisine karşı çıkabilirler. Önerilen şeyin doğruluğundan emin olmayan kişiler, soruşturmaların devam etmesini isteyebilir. Ancak, son değerlendirmede, süreç Vali'ye duyulan güvene dayandırılır. Ya meclis üyeleri ikna olup kararı imzalar, ya da bu üyeler yerine kararı imzalamak isteyen kişiler geçer. Uygulamada, Vali tarafından önerilen kararın imzalanmama olasılığı yoktur.

Sn. Uysal, mevcut davada verilen kararın bir durdurma emri olmadığını, ancak devlet memurlarına hakkında cezai takibat başlatmamaya ve dava dosyasını, sorumluları tespit etmek için soruşturmaya devam etmesi amacıyla savcıya devretmeye ilişkin bir karar olduğunu ifade etmiştir. Davaya ilişkin daha sonraki gelişmeler kendisine bildirilmemiştir.

13. Şükrü Süsin (söz konusu tarihte dükkan sahibi ve İdil'deki mahallelerden birinin muhtarı).

42. Sn. Süsin, yerli halkın 4 Mart 1991 tarihinde, iki gün önce Kömür köyünde jandarmalar tarafından uygulanan vahşeti protesto etmek amacıyla, kendiliğinden bir gösteri düzenlediklerini ifade etmiştir. Komiser kendisini çağırmıştır. Yolda giderken, caddede göstericileri, güvenlik güçlerini ve zırhlı araçları görmüştür. Belediye binasına girdiğinde, göstericiler çoktan toplanmışlardı.

Görgü tanığı belediye binasında Binbaşı Karatan'ın telsizden ateş açma emrini verdiğini görmüş ve duymuştur. Belediye binası kasabadaki en yüksek bina olduğu için, kendisi, Panzer-tipi zırhlı aracın belediye binasının önünden geçen Atatürk Caddesi boyunca ilerlerken ateş açtığını görmüştür. Göstericilerin hepsi kaçmaya çalışmıştır. Arkadaşlarından bir tanesi gözlerinin önünde öldürülmüştür. Zırhlı araçtan açılan ateşleri görmüştür. Araç göstericileri izlemektedir ve içindeki askerler göstericilerin doğrultusunda yere doğru ateş etmektedir.

Elliden fazla insan seken kurşunlar sonucunda karın ve sırt bölgesinden yaralanmıştır. Yaralılardan bazıları hastaneye götürülmeyi istememiştir çünkü yetkililerin tepkisinden korkmaktadırlar.

Sn. Süsin Ahmet Güleç'in nasıl öldürüldüğünü görmemiştir. Diğerleriyle birlikte, savcılığa sunulan ve Mustafa Karatan aleyhinde olan şikayet dilekçesini imzalamıştır. Jandarma subayı Binbaşı Osman, olaylara ilişkin yürütülen bir soruşturma sırasında ifadesini almıştır. Ancak bu soruşturma bir sonuca varmamıştır.

Sn. Süsin, Ocak 1993'te başka bir olaya ilişkin olarak tutuklanmıştır. 1994 yılında, kendisi aleyhinde yürütülen takibat derdest iken Türkiye'den ayrılmıştır. Müteakibinde Ceza Kanunu'nun 168. Maddesi'nin 2. Fıkrası uyarınca, PKK silahlı örgütüne üye olmak suçundan on iki yıl altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Dava dosyasında bulunan zırhlı araca ait fotoğrafı inceledikten sonra Sn. Süsin, bunun bir Panzer olduğunu, Condor'un daha küçük olduğunu ifade etmiştir. Aslında, Condor, makineli tüfek teçhizatlı bir jiptir. Condor, dört veya beş dakika süreyle ateş etmiştir.

14. Hüseyin Demir (söz konusu tarihte Sosyal Demokrat Halkçı Parti İdil şubesi başkanı).

43. Sn. Demir, gösteri başladığında evde olduğunu ifade etmiştir. Evi kasaba merkezine bir kilometre uzaktır. Balkonundan, göstericilerin izlediği rotayı (daha çok Atatürk Caddesini) ve onları izleyen güvenlik güçlerine ait zırhlı araçları görebilmiştir.

Gösteri, Mardin ilinin bir köyündeki bazı kişilere jandarma tarafından yapılanları protesto etmek amacıyla düzenlenmiştir. Göstericiler silahlı değildir. Saat sabah 9'a doğru silah sesleri duyulmuştur. Balkondan, her tarafa ateş açan zırhlı araçları görebilmiştir. Daha sonra, çok sayıda yaralı kişinin ve Ahmet Güleç'in ölü vücudunun bulunduğu sağlık merkezine gitmiştir. Yaralıların çevredeki diğer hastanelere götürülmesine yardım etmiştir.

Zırhlı aracın içindeki askerler öldürmek için ateş etmiyorlardır, ancak göstericileri dağıtmaya çalışıyor olabilirlerdi. Ancak, göstericilerin hayatlarına yönelttikleri riskleri düşünmeden ateş etmişlerdi. Yaralıların büyük bir kısmı, yasa dışı gösteri yapmak suçundan tutuklanacaklarından korktukları için hastaneye gitmemişlerdir. Sn. Demir, olaylar sırasında jandarmalardan herhangi birinin yaralandığını görmemiştir.

Sn. Demir, Sosyal Sigortalar Hastanesi'ndeyken jandarmalar tarafından tutuklanmış ve Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarının birinin huzuruna çıkartılmadan önce üç gün göz altında tutulmuştur. Ailesinden iki kişi de daha sonra tutuklanmıştır, ancak serbest bırakılmışlardır. Jandarmalar vatandaşlardan silah ve kovan toplayıp, yalan kanıtlar elde etmiştir. Ancak, hiç kimseyi uzun süreli olarak kandıramamışlardır.

15. Cüda Demir (1975 yılında Türkiye'de doğmuştur; şu anda Almanya'da yaşamaktadır).

44. Bayan Demir, gösterinin, İdil yakınlarındaki bir köyde 2 Mart 1991 tarihinde ordu tarafından yapılan aramaları ve tutuklamaları protesto etmek amacıyla düzenlendiğini ifade etmiştir.

Sn. Demir, okul arkadaşı olan Ahmet Güleç'le birlikte gösteriye katılmıştır. Gösteri dolayısıyla okulda ders yoktur. Okuldan diğer öğrencilerle birlikte gösteriye katılmayı kararlaştırmışlardır. Çok sayıda gösterici vardı ve bu kişiler herhangi birinin emriyle hareket etmiyorlardı. Silah veya taş taşımıyorlardı. Ahmet Güleç'in ölümüyle ilgili olarak Sn. Demir, önlerindeki yolu (yaklaşık 150 metre uzakta) kesmeye çalışan jandarmalarla göstericileri yakından (5 veya 6 metre) takip eden ve kasaba merkezinden gelmiş olan bir Panzer tankının arasında kaldıklarında Ahmet Güleç'in yanında olduğunu ifade etmiştir. Zırhlı araç, göstericilerin arkasından direkt olarak onları hedefleyerek ve gelişigüzel ateş açmıştır; ancak bu sadece onları kontrol altına almak için değildir. Ateş açılır açılmaz, Ahmet Güleç'in yanında yere düştüğünü görmüştür. Göstericiler yan sokaklara doğru kaçarken, Ahmet yerde kalmıştır. Sn. Demir bir eve sığınmıştır ve oradan babasına telefon etmiştir. Yaklaşık iki saat sonra eve dönmüştür. O sırada hala silah sesleri duyulmaktadır. Daha sonra ise arkadaşının öldüğünü öğrenmiştir.

16. Hüsnü Demir (1966 doğumlu; söz konusu tarihte, İdil Atatürk Caddesi'ndeki TEK binasının karşısındaki kahvehanenin işletmecisi, halen Almanya'da yaşamaktadır).

45. Söz konusu tarihte, Sn. Demir, sabah saat 6'da kahvehanesine gitmiştir. Saat 8 civarında ise gösteri başlamıştır. Büyük bir gösteridir. Göstericilerin silahları, taşları veya sopaları yoktur. "İşkenceyi durdurun, baskıyı durdurun" şeklinde sloganlar atıyorlardı.

Askerler göstericilerin önünde bir barikat oluşturmuşlardır. kalabalığın arkasında aniden beliren Panzer havaya, yere ve göstericilere doğru ateş açmıştır. Bir kişi bir kurşunla vurulmuş ve Sn. Demir'in kahvehanesinin on veya yirmi metre uzağında yere düşmüştür. Diğer göstericiler dağılmıştır. Panzer kahvehaneden 100-150 metre uzaktadır. Ahmet Güleç, postaneye doğru giden yol üzerinde kahvehanenin önünde yatmaktadır.

Panzer'in içindeki askerler ateş açtığında, insan hayatını korumayı düşünmüyorlardı. Araçtaki MG-3 makineli tüfeği çok güçlü bir silahtır. Çok sayıda insan yaralanmıştır.

O akşam saat 8'e kadar İdil sokaklarında silah sesleri duyulmuştur. yakalandığında Sn. Demir eve gitmeye çalışıyordu ve üç veya dört gün boyunca göz altında tutuldu. Sn. Demir'in kahvehanesi ve İdil'deki diğer binalar olaylar sırasında zarar görmüştür. 29 Nisan 1991 tarihinde Sn. Demir İdil savcısına, olay günü evinde olduğunu ve kahvehanesini açmadığına dair ifade vermiştir ancak bu bir yalandır.

17. Beşir Arı (1963 yılında Türkiye'de doğmuştur; şu anda Almanya'da yaşamaktadır)

46. Sn. Arı, 4 Mart 1991 sabahı saat 8'de İdil'e, Yarbaşı köyünden geldiğini ifade etmiştir. Gösteriye katılmıştır.

Ahmet Güleç'in ölümüne ilişkin olarak, maktulün Panzer'den açılan ateş sonucunda yere düştüğünü söylemiştir. O sırada, Sn. Arı, gösterinin tam ortasında bulunmaktadır ve askerlerin ve polislerin, herhangi bir uyarı yapmaksızın, kalabalığa doğru ateş ettiğini görmüştür. Kasaba merkezinden gelen Panzer, kalabalığa doğru yere ve havaya bir çok kez ateş açtığına araç tam olarak göstericilerin arkasındadır. Yanında bulunan beş altı kişi yere düşmüştür ve göstericiler dağılmıştır. Panzer'e 50 metre uzaklıkta bulunan Ahmet Güleç de yere düşmüştür. Sn. Arı yan sokaklara doğru koşmuş ve yaralıların sağlık ocağına gitmesine yardımcı olmuştur. Daha sonra yakalanmış ve jandarma karakoluna götürülmüştür.

Göstericiler herhangi birinin emirlerine göre hareket etmemektedir.

18. Sabri Aslan (söz konusu tarihte Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisidir).

47. Sn. Aslan'ın ailesi, İdil'e 15 kilometre uzaklıktaki bir köyde oturmaktadır ve Mart 1991 tarihinde kendisi tatil için o bölgededir. Kasabanın merkezindeki Atatürk Caddesi'nde meydana gelen olayları görmemiştir. O sabah İdil'e erken saatlerde gelmiş ve olay yerinden gelen insanları görmüştür. Zırhlı araçlar caddelerde devriye gezmektedir. Araçlardan bir tanesi kendisine ateş etmiştir. Bir kayanın arkasına saklanmış ancak bacağı kurşun parçalarından yanmıştır. Sn. Aslan'a göre, jandarmalar kontrolden çıkmıştı ve insan hayatını korumak için hiç bir tedbir almıyorlardı. Tıpkı avcılar gibi davranıyorlardı.

19. Emin Aslan (söz konusu tarihte İdil'de bulunmaktadır).

48. Sn. Aslan, gösteriye katıldığını ifade etmiştir. 150-200 metre uzaktan Panzer'in kalabalığa ateş ettiğini görmüştür. Göstericiler iki ayrı gruba ayrılmışlardır ancak ateş devam etmiştir ve kendisi de bir kurşun yarası almıştır.

Ahmet Güleç'in ölümüne ilişkin olarak, kendisi onun yanında değildir fakat 400-500 metre uzağındadır. Bir büyük bir de küçük Panzer görmüştür. Önceden uyarı yapmaksızın, büyük Panzer'in kalabalığa ateş açtığını görmüştür. Olaydan sonra bir doktor tarafından gizlice tedavi edilmiştir. Olaylarda yaralanan elliden fazla kişi tutuklanma korkusuyla doktora gitmemiştir.

II. İlgili İç Hukuk

49. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. Maddesi şu hususları öngörmektedir:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır....

İdare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Olağanüstü hal veya savaş halinde bile yukarıdaki hükme herhangi bir kısıtlama getirilemez. İkinci paragraf, sorumluluğu kesin ve nesnel olan yönetim açısından "toplumsal risk" temelinde herhangi bir hatanın mevcudiyetinin kanıtlanmasını gerektirmez. Bu sebepten dolayı da, yönetim, Devletin birey yaşamını ve mülklerini koruma görevini yerine getirmediği durumlarda, kimliği tespit edilemeyen kişilerce yapılan eylemlerden zarar gören kişileri tazmin edebilir.

50. Türk Ceza Kanunu kapsamında, işkence ve kötü muamele ağır suçtur. (243. ve 245. Maddeler sırasıyla devlet memurları tarafından yapılan işkence ve kötü muameleleri ele almaktadır.)

51. Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nun 151. ve 153. Maddeleri kapsamında, şikayetler savcıya veya yerel idari yetkiliye sunulabilir. Savcı ve polisin kendilerine bildirilen suçları soruşturma hakları vardır; savcı Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'nun 148. Maddesi uyarınca dava açılıp açılmayacağına karar verir. Şikayetçi karara karşı temyize gidebilir.

52. 285 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Maddesinin 1. Fıkrası kapsamında (Olağanüstü Hal Bölge Valisi görevini başlatan kararname), olağanüstü hal kapsamına giren bir bölgede, güvenlik güçleri mensupları tarafından işlenen ağır suçlar kamu görevlilerinin yargılanmasına ilişkin usul uyarınca değerlendirilmelidir. Bu usul kapsamında, ön soruşturmayı idari soruşturma görevlileri yürütür. Eğer soruşturma bir Devlet birimini ya da devlet memurunu ortaya çıkarırsa, cezai takibatı başlatma izni yerel idari meclis tarafından (il idare meclisi yürütme komitesi) verilmelidir. İdari meclisin kararları Yüksek İdari Mahkemede temyiz edilebilir, verilen bir takipsizlik kararı da kendiliğinden anılan türden temyize tabidir.

53. 466 sayılı Kanun'un 1. Maddesi kapsamında, hatalı bir şekilde göz altında tutulan kişi, kendisi aleyhinde yapılan suçlamaları düşüren kararı müteakip üç ay içerisinde yerel mahkemede tazminat davası açabilir.

54. Ayrıca, bir devlet memuru tarafından yapılan, maddi veya manevi zarara neden olan herhangi bir yasadışı eylem, suç yada işkence, sivil mahkemeler huzurunda tazminat talebine konu olabilir.

55. İdare aleyhindeki takibatlar, takibatlarda yazılı bir süreç izleyen idari mahkemeler huzuruna getirilebilir. Komisyon huzurunda yapılan takibat;

56. Sn. Güleç. Komisyon'a 16 Mart 1993 tarihinde başvurmuştur. Oğlunun ölümüne bir gösteri sırasında güvenlik güçleri tarafından ateşlenen kurşunların neden olduğunu iddia ederek ve idari yetkililerin jandarmalar aleyhinde yürütülen takibatta takipsizlik kararı vermeleri nedeniyle ağır ceza mahkemelerine dava dilekçesi veremediğinden şikayetçi olarak, başvurusunu Sözleşme'nin 2. Maddesi'ne dayandırmıştır.

57. Komisyon, 30 Ağustos 1994 tarihinde başvuruyu (no. 21593/93) kabul ettiğini açıklamıştır. 17 Nisan 1997 tarihli raporunda (31. Madde), 2. Maddenin ihlal edilmiş olduğu görüşünü (1'e karşı 30 oyla) ifade etmiştir. Komisyonun görüşü ile rapor içinde bulunan bir muhalif görüşün tam metni bu kararın ekinde sunulmuştur.

Mahkemeye yapılan nihai sunular;

58. Başvuranın avukatı, Mahkeme'den, Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmesini, müvekkilinin maddi ve manevi zararları ile masraf ve giderleri için davalı Devletin tazminat ödemesinin kabulünü talep etmiştir.

59. Hükümet, ilk ifadelerinde, Mahkeme'den, mevcut davada iç hukuk yollarının tüketilmediğine ve diğer hususlar açısından da Sözleşme'nin ihlalinin söz konusu olmadığına karar vermesini talep etmiştir

hukuk açısından

I. Hükümetin Ön İtirazı

60. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle itirazda bulunmuştur, çünkü başvuran uygun idari mahkemeye, zararların tazmini hususunda herhangi bir dava açmamıştır.

61. Komisyon Delegatesi, takibatlar sırasında, Hükümet'in, görüşlerini ve başvuru esaslarını sunmaları için kendilerine verilen sürenin iki kere uzatılmasını talep ettiğini ve bu talebinin kabul edildiğini belirtmiştir. 26 Ocak 1994 tarihinde sunulan görüşlerde, başvurunun kabul edilmemesi ifade edilmektedir; çünkü ilk olarak bu durum, dava açma hakkını kötüye kullanmaktır - Hükümet'e göre bu durum "son derece siyasi" ve başvuranın oğlunun ölümünün tüm sorumluluğunu güvenlik güçlerine yüklemektedir - ve ikinci olarak da, 2. maddenin ihlali söz konusu değildir çünkü öldürücü kurşun güvenlik güçleri tarafından değil, göstericiler tarafından ateşlenmiştir. İç hukuk yollarının tüketilmediğine ilişkin görüş mahkeme huzurunda ilk kez dile getirildiği için, hükümetin bu savunmasında estoppel söz konusudur.

62. Mahkeme bu görüşleri kabul etmemek için herhangi bir neden göstermemiştir.

II. Sözleşmenin 2. Maddesi'nin İhlal Edildiği İddiası

63. Başvuran, oğlunun, 4 Mart 1991 tarihli gösteri sırasında, eve gitmeye çalışırken, güvenlik güçleri tarafından atılan bir kurşunla öldürüldüğünü ifade etmiştir. Ayrıca, jandarmaların kaba kuvvet kullanmalarından ve de oğlunun ölümüne neden

olan olaylara ilişkin gerekli soruşturmanın yapılmadığından şikayetçi olmuştur. Bu noktada, Sözleşme'nin 2. Maddesi'nin iki açıdan ihlal edilmiş olduğunu iddia etmiştir. Söz konusu madde şu hususları öngörmektedir:

" 1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

(a) Bir kimsenin yaşadığı şiddete karşı korunması için;

(b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;

(c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için."

64. Hükümet, olayların başvuran tarafından anlatılış şekline itiraz etmiştir. Ahmet Güleç, göstericiler arasında yer alan teröristler tarafından atılan bir kurşunla vurulmuştur. Maktulün ölümüne ilişkin gerekli soruşturma ilgili yetkililer tarafından yürütülmüştür.

65. Komisyon, jandarmalar tarafından gereksiz güç kullanılması ve tam bir soruşturmanın yapılmaması hususlarına dayanarak 2. Madde'nin ihlal edildiğini ifade etmiştir.

A. Başvuranın Oğlunun Ölümü

1. Mahkeme huzurunda bulunanların iddiaları

(a) Başvuran

66. başvuran, ilk olarak, yaklaşık 3000 kişinin katıldığı ve İdil sakinleri ile civar köylerden gelen kişilerin yer aldığı 4 Mart 1991 tarihli izinsiz gösterinin, bir operasyon sırasında güvenlik güçleri tarafından komşu köy halkına yapılan kötü muameleyi ve de bazı vatandaşların göz altına alınmasını protesto etmek amacıyla düzenlendiğini ifade etmiştir.

İkinci olarak, oğlu da gösterilere katılmıştır ancak okuldan dönerken jandarmalar tarafından kullanılan zırhlı araçlardan birinden açılan ateş sonucunda ölmüştür. Hükümet'in, Ahmet'in PKK üyesi olduğu ve kendi iradesiyle bu yasadışı örgüt mensubu teröristler tarafından düzenlenen olaylara karıştığına dair iddialarına ilişkin herhangi bir kanıt yoktur. Çok sayıda görgü tanığı, kalabalığın kadın, erkek ve çocuklardan oluştuğunu ve sadece güvenlik güçlerinin ateş açtığını ifade etmiştir.

Sonuç olarak, oğlunun ölümünden tamamen Türkiye Devleti sorumludur.

(b) Hükümet

67. Hükümet, 4 Mart 1991 tarihli gösterinin, kadın ve çocukları canlı birer kalkan olarak kullanan ve gelişigüzel ateş açan PKK teröristleri nedeniyle hızla bir isyan ve vandalizme dönüştüğünü ileri sürmüştür. Hoparlörden yapılan duyurularla göstericilerden dağılmaları istenmiştir ancak teröristlerin uyarıları nedeniyle göstericiler bu duyuruları dikkate almamışlardır. İnsanlar bir cenazeye katılmadıklarını, kamu binalarına ve güvenlik güçlerine yönelik bir saldırının içinde olduklarını fark edince, gösteriyi terk etmek istemişlerdir (bkz. yukarıda paragraf 17), ancak teröristler bunu engellemiştir. Olaylara ilişkin rapor, resmi soruşturmaya ilişkin rapor ve İdare Meclisi tarafından 18 Ekim 1991 tarihinde verilen durdurma emrinde gösterinin vahşice olduğu ve güvenlik güçlerine ateş açıldığı ifade edilmiştir.

Başvuranın oğlu ve diğer bir kişi ölmüş; on beş vatandaş ve yirmi beş güvenlik gücü mensubu yaralanmıştır, çok sayıda özel bina ve kamu binası hasar görmüştür.

Maktule yapılan otopsiye göre, ölüme sebebiyet veren kurşun yatay bir doğrultu izlediği için yatay olarak doğrultulmuş bir silahtan atılmış ve duvar gibi sert bir yüzeyden sekmiştir. Olay yerinde bulunan çok sayıda boş Kalaşnikof kovana, başvuranın oğlunun Kalaşnikoftan açılan bir ateş sonucu öldüğünü ortaya koymaktadır (bu silah özellikle teröristler tarafından

kullanılmaktadır). Eğer kurşun, başvuranın iddia ettiği gibi Condor zırhlı aracından ateşlenmiş olsaydı, aşağıya doğru bir yön izleyecekti çünkü Condor üzerindeki silah yerden yaklaşık 220 cm yukarıda, döner kuleye yerleştirilmektedir. Üstelik böyle bir silahla kalabalığa ateş edilmiş olsaydı, ölü sayısı çok daha fazla olurdu.

Komisyon delegesi tarafından dinlenen görgü tanıkları, zırhlı aracın, göstericiler arasına gizlenen teröristlere cevap vermek amacıyla değil, göstericileri dağıtmak amacıyla ateş açtığını ifade etmişlerdir.

Bu nedenle, kamu güvenliğini sağlamak için kullanılan gücün düzeyi eleştirilemez. Bu şiddetli eylemi sona erdirmeleri için kendilerini zorlayan ciddi bir durumla karşı karşıya kalan jandarmalar, vatandaşların öldürülmesini engellemek amacıyla ellerinde bulunan imkanları bu şekilde kullanmışlardır.

(c) Komisyon

68. Yerinde soruşturma yaptıktan ve Strazburg'da sözlü ifadeleri dinledikten sonra Komisyon, zırhlı aracın, göstericileri dağıtmak için, gösterinin düzenlendiği ana caddede, hem havaya, hem de yere ateş açtığını ve Ahmet Güleç'in bu araçtan ateşlenen ve yerden veya duvardan seken bir kurşun parçasıyla hayatını kaybettiği sonucuna varmıştır. Ancak, Komisyon, çok hızlı bir ateşleme sistemine sahip bir savaş silahı olan makineli tüfeğin bilerek göstericileri öldürmek amacıyla kullanılmış olabileceğine inanmamaktadır. Sözleşme'nin 2. Maddesi kapsamında, düzenlenen gösterinin bir ayaklanma olarak değerlendirilebileceğini kabul etmiş, ancak düzeni korumak için bir gösteri sırasında savaş silahı kullanılmasının uygun olamayacağı görüşünü ifade etmiştir.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

69. Mahkemeye, 4 Mart 1991 tarihli olaylar birbiriyle çelişen iki farklı şekilde sunulmuştur. Üzerinde karara varılmış içtihatlarla göre, dava esaslarının oluşturulması ve tahkiki esas olarak Komisyon'un görevidir (Sözleşme'nin 28. Maddesinin 1. fıkrası ve 31. Maddesinin 1. Fıkrası). Komisyon'un esaslara ilişkin bulguları mahkemeyi bağlamaz ve Mahkeme elinde bulunan tüm materyallerin ışığında kendi takdirini kullanmakta özgürdür; bu konuda kendi yetkilerini kullanması sadece istisnai durumlarda söz konusudur (bkz 18 Aralık 1996 tarihli Aksoy - Türkiye kararı, Karar ve Hüküm Raporları 1996-VI, s. 2272, Madde 38, 25 Eylül 1997 tarihli Aydın - Türkiye kararı, Raporlar 1997-VI, s. 1888-89, Madde 70, 28 Kasım 1997 tarihli Menteş ve Diğerleri - Türkiye kararı, Raporlar 1997-VIII, s. 2709-10, Madde 66, ve 19 Şubat 1998 tarihli Kaya - Türkiye kararı, Raporlar 1998-I, s. 321, Madde 75).

70. Mevcut dava dosyası, Komisyon raporunda altı çizilen esasların oluşturulmasında şüphe uyandıracak herhangi bir neden ortaya koymamıştır.

Komisyon'un da haklı bir şekilde işaret ettiği üzere, gösteri sakin olmaktan çok uzaktır, çünkü ilçedeki taşınır ve taşınmaz mallara zarar verilmiş ve bazı jandarmalar yaralanmıştır. Ciddi şiddet eylemleriyle karşı karşıya kalan güvenlik güçleri yardım çağırıştır ve iki zırhlı araç olay yerine gelmiştir. Condor'un sürücüsü Astsubay Nazım Ayhan, havaya ateş ettiğini söylerken, kasabanın ileri gelenlerinin de aralarında bulunduğu çok sayıda görgü tanığı kalabalığa doğru ateş edildiğini söylemiştir. Bu iddia Hükümet tarafından inkar edilmiş olsa da, yaralanan göstericilerin hemen hemen hepsinin bacaklarından vurulmuş olduğu gerçeğiyle teyit edilmiştir; bu durum zırhlı bir aracın taretinden aşağıya doğru ateşlenen kurşunların sekmesiyle meydana gelen yaralanmaları açıklamaktadır.

71. Mahkeme, Komisyon gibi, mevcut davada güç kullanımının, 2. Maddenin 2. paragrafının (c) bendi kapsamında haklı gösterilebileceğini kabul eder; ancak bu hususta amaçlanan hedefe ulaşmak için kullanılan araçlar arasında bir denge kurulması gerektiği dikkate alınmamaktadır. Jandarmalar, çok güçlü bir silah kullanmışlardır, çünkü copları, koruyucu kalkanları, su topları, plastik mermileri veya göz yaşartıcı gazları yoktur. Bu malzemelerin olmaması, tamamen anlaşılabilir ve kabul edilemezdir, çünkü Şırnak ili, Hükümet'in de belirttiği üzere, olağanüstü halin ilan edildiği bir bölgedir, söz konusu tarihte her türlü kargaşanın çıkması olasıdır.

72. Göstericilerin arasında silahlı teröristlerin olup olmadığı hususuna ilişkin olarak Mahkeme, Hükümet'in bu iddiayı desteklemek için herhangi bir kanıt ortaya koymadığına dikkat çekmektedir. İlk olarak, jandarmalardan hiçbiri ne başvuranın oğlunun öldüğü yerde ne de göstericilerin geçtiği diğer yerlerde kurşunla yaralanmıştır. İkinci olarak, olay yerinde PKK üyelerine ait olduğu düşünülen herhangi bir silah ya da boş kovan bulunmamıştır. Ayrıca olaylardan sonra güvenlik güçleri tarafından boş kovanları toplanan ve el koyulan on üç tüfeğin sahipleri aleyhinde Diyarbakır Devlet Güvenlik

Mahkemesi'nde açılan dava beraatla sonuçlanmıştır. Çünkü davalılar söz konusu olaylarda yer almamışlardır (bkz. yukarıda Madde 8).

73. Sonuç olarak, Mahkeme, davaya neden olan olaylar sırasında Ahmet Güleç'in ölümüne sebebiyet veren ve göstericileri dağıtmak amacıyla kullanılan gücün 2. Madde kapsamında gereksiz olduğu kanaatine varmıştır.

B. Ulusal Yetkililer Tarafından Yürütülen Soruşturma

1. Mahkeme huzurunda bulunanların iddiaları

(a) Başvuran

74. Başvuran, oğlunun ölümünden sorumlu olan kişilerin adli soruşturma sırasında üstleri tarafından korunduğunu ifade etmiştir. İlk olarak, görevli müfettiş Sn. Kurt zıhlı araçtan ateş açan jandarmaların isimlerini belirlememiştir. İkinci olarak, Şirnak İl İdare Meclisi tarafından verilen durdurma kararı ve Yüksek İdari Mahkemenin, sorumlu olan kişilerin belirlenmesinin imkansız olduğu görüşüne dayanarak yaptığı onama hiç bir şekilde uygun değildir, çünkü 5 Nisan 1991 tarihli şikayet Mustafa Karatan aleyhindedir.

Yaşama hakkı Sözleşme'de yer alan en önemli haklardan bir tanesidir ve Hükümet, bu hak ihlal edildiğinde, suçlu aleyhinde yargı yoluna gitmeyerek söz konusu hakkı koruma yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

(b) Hükümet

75. Hükümet, eğer herhangi bir geçerli delil bulunmuş olsaydı, İdari Meclisinin dava açmaya karar vereceğini belirtmiştir. Her türlü durumda, idari meclis tarafından alınan tüm durdurma kararları adli olarak inceleme yetkisi bulunan yargı organı Bölge İdari Mahkeme, emri feshedip şüpheliler aleyhinde dava açacaktır. Son iki yılda, idari meclisleri 4955 dava hakkında cezai takibat başlatmıştır. Aynı süre içerisinde, görevden alınması mümkün olmayan uzman hakimlerden oluşan iki mahkeme olan, Bölge İdari Mahkemesi ve Yüksek İdari Mahkeme en az 439 durdurma kararını iptal etmiştir.

İnceleme usulü sırasında halka açık duruşma yapılmamasına ilişkin olarak Hükümet, yasalar bir duruşma öngörse de, ilgili mahkemenin idari meclisin kararını onayacağını ifade etmiştir çünkü bu, dava esaslarının soruşturma sırasında elde edilen kanıtlar temelinde oluşturulduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, yaşama hakkının ihlal edildiği söylenemez çünkü herhangi bir kanuni yola başvurulmamıştır ya da başvuru mevcut yollar etkisiz, elverişsiz ve de ulaşılamazdır.

(c) Komisyon

76. Komisyon'un görüşüne göre, soruşturmada sorumlu yetkililer bağımsız ve tarafsız değildir İl valisi tarafından atanan iki müfettiş, Celal Uymaz ve Osman Kurt jandarma subaylarıdır ve soruşturmaları gereken jandarmaların hiyerarşik olarak üstleridir. İdare Meclisi, jandarmadan sorumlu İl Valisi'nin emri altında bulunan Bölge Komisyon Üyesi ve il yönetiminin kıdemli devlet memurlarından oluşmaktadır.

Mevcut davada, Mahkeme içtihatlarında tanımlanan objektif tarafsızlık söz konusu değildir, sübjektif bir tarafsızlık vardır. Müfettiş Sn. Kurt'un raporunda yer alan bazı cümleler, başvuranın "sadece emirleri yerine getiren Binbaşı Mustafa Karatan aleyhinde keyfi ve asılsız suçlamalar yaptığı ve "binbaşının suçlamaların hedefi haline getirilmesinin ideolojik bir bakış açısı taşıdığı ve nesnellikten uzak olduğu" gibi cümleler, jandarmaların aleyhindeki suçlamaların ciddi olarak soruşturulması adına nesnel bir tavır ve kararlılık taşımamaktadır.

Mevcut davada soruşturmanın yürütülmesinde kullanılan değişik yolları inceleyerek Komisyon, çok sayıda eksiklik olduğuna işaret etmiş ve 2. Maddenin usul açısından ihlal edildiğini ifade etmiştir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

77. 2. Maddede öngörülen Devlet birimlerinin keyfi öldürme yasağı, Devlet yetkilileri tarafından öldürücü güç kullanılmasının yasallığını inceleyecek herhangi bir usul olmaması durumunda uygulamada etkisiz olacaktır. Devlet'in Sözleşme'nin 1. Maddesi kapsamında "Sözleşmede tanımlanan hakların ve özgürlüklerin güvence altına alınması" şeklinde öngörülen genel görevine uygun olarak yaşam hakkını koruma yükümlülüğü, Devlet birimleri tarafından kullanılan güç sonucu bireylerin hayatlarını kaybetmeleri durumunda etkili bir resmi soruşturmanın yürütülmesi gereğine işaret etmektedir (bkz. 27 Eylül 1995 tarihli McCann ve Diğerleri - Birleşik Krallık kararı, A Serisi no. 324, s. 50, Madde 169, ve yukarıda anılan Kaya kararı, s. 324, Madde 86).

78. Sözleşme'nin 2. Maddesi'nde öngörülen yaşam hakkının korunması, Devlet birimlerinin kullandıkları öldürücü gücün sorumlu olmaları anlamına gelmektedir; eylemleri, kullanılan gücün belirli durumlarda haklı gösterilip gösterilemeyeceğini belirleyebilecek bağımsız bir araştırmaya tabi tutulmalıdır (bkz. yukarıda anılan Kaya kararı, s. 324, Madde 87).

79. Mahkeme, Hükümet'in PKK'yı Ahmet Güleç'i öldürmekle suçladığına dikkat çekmiştir. İlk olarak, jandarma komutanlığı, İdil polisi ve ordu tarafından olaylara ilişkin olarak hazırlanan raporda, güvenlik güçlerinin, ölümüne "göstericiler arasında karışmış silahlı provokatörler tarafından açılan ateşlerin" neden olduğuna inandıkları ifade edilmiştir (bkz. yukarıda Madde 17). Aynı şekilde, 12 Haziran tarihli İdil Meclis Üyesi tarafından gönderilen mektuba cevaben yazdığı 14 Haziran 1991 tarihli mektubunda jandarma gösterinin "PKK teröristleri tarafından düzenlendiği" ve "insanların arasına silahlı militanların sızması ve gösteri sırasında silah kullanılmasının olayın ciddiyetini gösterdiğini" ifade etmiştir (bkz. yukarıda Madde 23). Aynı belgeden jandarma arasında işbirliği olmadığı da anlaşılmaktadır çünkü olay sırasında zıhlı araçta bulunan askerlerin isimleri jandarma tarafından açıklanmamıştır.

Müfettiş, olayların resmi olarak kayıtlara geçen şekline ilişkin herhangi bir şüphe duymamaktadır çünkü, soruşturma raporunda, maktulün babasının "Binbaşı Karatan aleyhinde keyfi ve asılsız suçlamalar yaptığını" ve bu durumun da "ideolojik ve nesnellikten uzak bir bakış açısı yansıttığını" ileri sürmüştür. Güvenlik güçlerinin vatandaşları hedef almadığını veya kalabalığa cevap vermek için ateş açmadığını; güvenlik güçleri mensupları arasındaki yaralı sayısının göstericiler arasındaki yaralı sayısının iki katı olduğunu iddia etmiştir. Bu görüşlere dayanarak, "olaylardan kimin sorumlu olduğunu tespit etmenin" imkansız olduğunu belirtmiştir. (bkz. yukarıda Madde 27)

Buna ek olarak, soruşturma görevlisi Sn. Kurt, Astsubay Ayhan ve diğer görgü tanıklarının ifadelerini almak zahmetine katlanmaksızın sadece Cüda Demir gibi bir kaç kişiyle görüşmüştür. Mahkeme, adı geçen son iki tanığın ifadelerinin son derece önemli olduğu kanaatinde, çünkü Sn. Ayhan Condor aracının sürücüsüdür ve Bayan Demir ise başvuranın oğlu, ölümüne neden olan kurşun parçasıyla vurulduğunda onun yanındadır.

Olayların yeniden incelenmesiyle, kurşun parçasının geldiği doğrultu ve bu kurşunu ateşleyen silahın konumu tespit edilebilecektir. Aynı şekilde, parçanın metalurjik analizi de kurşunun yapıldığı maddeyi ve kullanıldığı yerleri belirlemekte yardımcı olacaktır ve böylece kullanılan silah tipi tespit edilecektir. Ayrıca, aşağıya doğru bir yön izleyerek Ahmet Güleç'in vücudundan geçen kurşunun kaynağına kimse önem vermemektedir ancak bu durum Condor'un taretinden açılan ateşle uygunluk göstermektedir.

80. Mahkeme, Şırnak İl İdare Meclisi'nin 18 Ekim 1991 tarihinde, "dava dosyasında yer alan kanıtlar temelinde maktulleri öldüren ve yaralayan kişileri belirlemenin imkansız olduğu" görüşüne dayanarak davayı ağır ceza mahkemesine iletmediğine dikkat çeker (bkz. yukarıda Madde 28). Böyle bir sonuç kabul edilemez çünkü soruşturma görevlisi Sn. Kurt tamamen sübjektif davranmıştır ve İl valisi (soruşturma görevlilerini atayan ve jandarmadan sorumlu olan) veya yardımcısının başkanlık ettiği ve yerel temsilcilerden oluşan (Kamu Sağlığı Müdürü ve Tarım Müdürü gibi) ilgili idari kurumun yapısı duruma uygun değildir. Bunun sonrasında, 13 Kasım 1991 tarihinde, Yüksek İdari Mahkeme, İdari Meclisin durdurma kararı aldığına işaret etmiştir. Sonuç olarak, "ölüm ve yaralanmalardan sorumlu olan kişiler bilinmediği için", "mahkemenin davaya bakması ve bir karara varması mümkün değildir" (bkz yukarıda Madde 29).

81. Güneydoğu Anadolu'daki güvenlik durumundan dolayı bu bölgede ölüm olayları sık sık gerçekleşmektedir (bkz. yukarıda adı geçen Kaya kararı, s. 326, Madde 91). Ancak, ne şiddetli silahlı çarpışmaların varlığı ne de yüksek ölüm oranları; Madde 2 kapsamında, güvenlik güçlerinin yer aldığı çarpışmalardan veya, mevcut davada olduğu gibi yasadışı gösterilerden kaynaklanan ölümlere ilişkin etkili ve bağımsız bir soruşturma yürütme yükümlülüğü göz ardı edemez.

82. Durum böyle olduğu için, Mahkeme, Komisyon gibi, soruşturmanın tam olmadığı ve bağımsız yetkililer tarafından yürütülmediği sonucuna varmıştır. Ayrıca söz konusu soruşturma, 18 Ekim 1991 tarihli durdurma emri veya 13 Kasım 1991

tarihli karar kendisine bildirilmeyen davacının katılımı olmaksızın yürütülmüştür.

C. Sonuç

83. Sonuç olarak, gereksiz güç kullanılması ve başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin tam bir soruşturmanın yürütülmemesi nedenleriyle Sözleşme'nin 2. Maddesi ihlal edilmiştir.

Sözleşmenin 50. Maddesinin uygulanması

84. Sözleşmenin 50. Maddesinin uygulanması;

"Mahkeme, bir Yüksek Sözleşen Tarafın yargı mercileri veya herhangi başka bir Resmi mercii tarafından verilmiş olan bir kararın veya alınmış olan bir tedbirin bu Sözleşmeden doğan yükümlülüklerle tamamen veya kısmen aykırı düştüğü hükmüne varırsa ve eğer ilgili tarafın iç hukuku bu karar veya tedbirin sonuçlarını ancak kısmen gidermeye elverişli ise, Mahkeme kararında gerektiği takdirde zarar gören tarafa adil bir tazmin şeklinde hükmolunur."

A. Zarar

85. Başvuran, maddi zarar için 400.000 Fransız Frangı; manevi zarar içinse 100.000 Fransız Frangı talep etmiştir. Lise öğrencisi ve ailenin en büyük çocuğu olan Ahmet okuldan sonar çalışmaktadır. Kendisinin ölümü, aileyi önemli maddi destekten mahrum bırakmış ve ailede çok büyük sıkıntı yaratmıştır.

86. Hükümet, Sözleşme'nin ihlal edilmediğini ileri sürerek, Mahkeme'den bu talepleri reddetmesini ister. Mahkemenin ihlal olduğu kararına varırsa bu manevi zarar için yeterli olacaktır; ancak maddi zarar için herhangi bir tutar verilmemelidir.

87. Komisyon delegeesi herhangi bir görüş belirtmemiştir.

88. Mahkeme, başvuranın iddia ettiği üzere maddi zarar içerisinde olduğunu kanıtlamadığına dikkat çeker. Bu sebepten dolayı, başvurana tazminat verilmesi uygun değildir. Manevi zarara ilişkin olarak, Mahkeme başvuranın oğlunun bir şiddet gösterisi sırasında öldüğünü ifade eder. Ancak, 2. Maddenin ihlal edildiği hususunu dikkate alarak, Devlet birimleri tarafından gereksiz güç kullanılması ve ölüme ilişkin soruşturmadaki eksikliklerden dolayı, Mahkeme başvurana 50.000 Fransız Frangı tazminat verilmesine karar verir.

B. Masraf ve Giderler

89. Başvuran, Sözleşme kurumlarına ilişkin masraf ve giderleri için 238.000 FRF talep eder. Dava uzun ve karmaşık bir çalışma gerektirmiştir. Ayrıca, 1991 yılında başlayan dava hala Türkiye'de sonuçlanmamıştır. Ankara ve Strazburg'da görgü tanıklarının dinlenmesi için uzun günler harcanmıştır. Komisyon ve Mahkeme huzurunda yapılan takibatlarda Sn. Kaplan'a üç temsilci ve dört danışman eşlik etmiştir. Bu yüzden de talep edilen miktar oldukça makuldür.

90. Hükümet, mevcut davada Sözleşme ihlal edilmediği için bu masrafların başvuran tarafından karşılanması gerektiği kanaatindedir. Eğer Mahkeme tersine bir karar verirse, başvurana herhangi bir tutar verilmemelidir çünkü ayrıntılı bir fatura sunulmamıştır.

91. Komisyon delegeesi bu hususa ilişkin olarak herhangi bir görüş bildirmemiştir.

92. Mahkeme, başvuranın Komisyon huzurunda (20.348 FRF) ve Mahkeme huzurunda (16.351 FRF) yasal yardım aldığı ifade etmiştir. Eşit temelde bir değerlendirme yaparak, Mahkeme, her türlü katma değer vergisiyle birlikte başvurana 10.000 FRF tazminat verme kararına varır.

C. Temerrüt Faizi

93. Mahkeme işbu karar düzenlenmiş olduğu tarihte, eldeki verilere göre tespit edilmiş olan yıllık %3.36 oranına tekabül eden Fransa'da uygulanan yasal faiz oranının uygulanmasının yerinde olacağı kanaatine varmıştır.

YUKARIDA VERİLEN GEREKÇELERE DAYANARAK MAHKEME

1. Hükümet'in ön itirazının reddine ;
2. Sözleşme'nin 2. Maddesinin ihlal edildiğinin oybirliğiyle kabulüne ;
3. Manevi zarar için davalı Devlet'in başvurana 50.000 FRF ödemesinin ikiye karşı yedi oyla kabulüne ;
4. Masraf ve giderler için davalı Devlet'in başvurana her türlü katma değer vergisiyle birlikte 10.000 FRF vermesinin oybirliğiyle kabulüne ;
5. Bu miktarların ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden Türk Lirasına çevrilmesinin ve yukarıda bahsedilen üç aylık dönemin sona ermesi itibariyle faizin yıllık %3,36 üzerinden ödenmesinin oybirliğiyle kabulüne ;
6. Diğer taleplerin adil tazminata tabi olmasının oybirliğiyle reddine ;
karar vermiş ve İngilizce ve Fransızca düzenlenmiş kararı 27 Temmuz 1998 tarihinde Strazburg'daki İnsan Hakları Binasında yapılan halka açık oturumda sunmuştur.

İmza: Rudolf Bernhardt

Başkan

İmza : Herbert Petzold

Sekreter

Sözleşme'nin 51. Maddesi'nin 2. Fıkrası ve Mahkemenin A İçtüzüğü'nün 53. Maddesinin 2. fıkrası uyarınca, Sn. Gölcüklü ve Sn. Matscher'in ortak kısmi muhalefet şerhi bu karara ek olarak sunulmuştur.

HAKİM GÖLCÜKLÜ VE HAKİM MATCSHER'İN

ORTAK KISMİ MUHALEFET ŞERHİ

Manevi zarar için verilen 50.000 FRF tazminat aleyhinde oy kullandık; çünkü başvuranın oğlu, yasadışı ve şiddetli bir gösteriye katıldığı sırada bilerek öldürülmüştür.

Ayrıca, miktara bakılmaksızın, manevi zarar için maktulün yakınlarına verilen tazminatı onaylamıyoruz; çünkü bir yakınının ölümünden maddi kazanç sağlamanın uygun olmadığı kanaatindeyiz ve başvuran tarafından talep edilen astronomik miktarlardan hiç